

TATENS JÄRNVÄGARS FÖRFATTNINGSSAMLING

Utkom från trycket
den 15 augusti 1950

Särtryck nr 11 a

Fsbr

ANVISNINGAR
FÖR
JÄRNVÄGSVERKSKYDDET
(AnvJvsk)

Gällande fr o m den 1 september 1950

Stockholm
K. L. BECKMANS BOKTRYCKERI
1950

Förteckning över ändringstryck.

Ändringstryck skall efter verkställd komplettering av särtrycket registreras här nedan.

Ändringstryck				Ändringstryck			
nr	infört		anteckningar	nr	infört		anteckningar
	den	av			den	av	
1				31			
2				32			
3				33			
4				34			
5				35			
6				36			
7				37			
8				38			
9				39			
10				40			
11				41			
12				42			
13				43			
14				44			
15				45			
16				46			
17				47			
18				48			
19				49			
20				50			
21				51			
22				52			
23				53			
24				54			
25				55			
26				56			
27				57			
28				58			
29				59			
30				60			

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

Utdelningsplan.

Inledning.

I. Luftskydd.

	Artikel nr
Ledning och omfattning.	
Förordnande m m av ledning	1
Instruktion för ledningen	2
Armbindlar för att utmärka tjänstegren	3
Sammanställning av luftskyddsanordningar och -åtgärder	4—5
Planläggning.	
Planläggande befäl	6
Olika slags planer	7
Utdelning i fred	8
Revidering	9—10
Luftskyddscentral.	
Uppgift, organisation och utrustning	11
Schematisk anläggningsplankarta	12
Markeringsnålar	13
Arbetsätt	14—15
Skyddsrum m m.	
Anläggningar som skola förses med skyddsrum	16
Byggnadstekniskt utförande	17
Markering	18
Inredning, utrustning, underhåll och skötsel	19
Utnyttjande för annat ändamål	20
Skyddskurar	21
Källarmursgenombrott	22—23
Materielskydd.	
Splitterskydd m m	24
Spridd uppställning	25
Triangelspår	26—27
Alarmering.	
Grundläggande planer hos utomstående myndigheter	28
Styrelsens planer för flygalarmering	29
Trafikbefälets planer för larmstationsalarmering	30
Inre alarmering och anfallsalarm	31—32
Mörkläggning.	
Byggnader o d	33—34
Signalljus	35
Reflekterande föremål vid signalinrättningar	36—37
Maskering.	
Målning, plantering, grässådd m m	38
Avskärmning eller övertäckning av stationsnamnskyltar	39—40

	Artikel nr
Trafikanterns förhållande under mörkläggning och flyglarmtillstånd m m.	
Anslag	41
Uppsökande av skydd	42—43
Personalens förhållande under flyglarmtillstånd.	
Arbetsgrupper	44
Åtgärder efter signalen »flyglarm upphör»	45
Anslag	46
Armbindlar m m för legitimation	47
Uppehållsplats om skyddsrum saknas	48—49
Ordningstjänst.	
Ordningsmän i skyddsrum	50
Ordningsmän på plattformar m m	51
Utrustning	52—54
Observations- och förbindelsetjänst.	
Observationsposts placering m m	55
Rapportering	56
Personval och utrustning	57—58
Brandtjänst.	
Organisation och utrustning m m	59
Vattentillgång	60
Förebyggande brandskydd	61
Samarbete inom orten	62—63
Teknisk tjänst.	
Organisation och utrustning m m	64—65
Gasskyddstjänst.	
Överenskommelse med civilförsvarschef	66
Organisation och utrustning m m av egen gasskyddstjänst	67
Enskilt skydd	68
Detaljanvisningar	69—70
Sjukvårdstjänst.	
Organisation och utrustning m m	71—74
Materiel.	
Behovet och dess tillgodoseende	75
Materielbok	76
Förvaring	77
Reparation, kassering och förlust	78
Besiktning och inventering	79
Årssammandrag	80
Krigsplacering av viss materiel	81—84
Personal.	
Inskrivning och beordring	85
Utbildning och övningar	86—89
Samarbete med allmänna civilförsvarsmyndigheter m fl.	
Samråd och samverkan	90—99

	Artikel nr
II. Markskydd.	
Planläggning.	
Planläggande befäl	100
Planer och dessas utsändning	101
Revidering	102—103
Spioneri och sabotage m m.	
Orienterande handbok	104—105
Tillträdes- och fotograferingsförbud m m.	
Styrelsens särskilda ordningsföreskrifter	106
Lokalt gällande inskränkningar	107
Länsstyrelseförbud	108
Riktlinjer för studiebesök m m	109
Dispens från fotograferingsförbudet	110—111
Legitimationstvång.	
Indragning av plattforms- och gångbiljetter m m	112
Utfärdande av tillträdesbevis m m	113
Anvisningar om utfärdande m m av legitimationshandlingar m m	114
Förenklat legitimationssätt järnvägarna—kraftverken	115—116
Inre bevakning.	
Anvisningar rörande in- och utpasseringskontroll	117
Beväpning	118
Polisemblem	119
Kraftverkens obemannade transformatorstationer	120—123
Yttre bevakning.	
Föremålsbevakning.	
Bevakningsföremåls och järnvägslinjernas indelning	124
Markbevakningsförteckning, förteckning över bevakningsföremål och andra grunder	125
Detaljplanläggning	126
Skyddstekniska åtgärder	127
Tillfällig bevakning genom järnvägs försorg	128—129
Utökad banbevakning.	
Bevakningens utförande	130—131
Tågbevakning.	
Bevakningens utförande	132—139
III. Reparationsberedskap.	
Organisation och planläggning.	
Organisation m m	140
Planläggning	141—142
Personal.	
Behovets tillgodoseende	143
Inskrivning och instruering	144
Utbildning i viss luftskyddstjänst	145
Större övningar	146—147

	Artikel nr
Transportmedel m m.	
Bilkadror	148
Järnvägsvagnar	149—150
Insättande.	
Allmänt ianspråktagande	151
Färdighållning	152
Utryckning	153
Åtgärder vid gasbeläggning m m på arbetsplats	154—155
Hjälp från (samverkan med) utomstående reparationsorgan.	
Grunder	156
Organ	157—169

IV. Utrymning, undanförelse, spärrning och förstöring.

Planläggning och utförande.

Särskilda föreskrifter	170—179
----------------------------------	---------

Bilagor.

- Bil 1. Kungörelse om civilförsvaret vid järnvägarna.
- » 2. Instruktion för luftskyddsledare och dennes ställföreträdare (bl Fsbr 68).
- » 3 a. Luftskyddsplan (bl Fsbr 55) m fl.
- » 3 b. Anvisningar för upprättande av luftskyddsplan.
- » 4. Exempel på schematisk anläggningsplankarta.
- » 5. Splitterskydd
- » 6. Plan för larmstationsalarmering (bl Fsbr 57).
- » 7. Instruktion för ordningsman i skyddsrum (bl Fsbr 69).
- » 8. Instruktion för observationspost (bl Fsbr 70).
- » 9. Fördelningsplan för koloxidfilter med tillbehör.
- » 10. Materielutrustning för indikerings- och saneringsavdelningar.
- » 11. Avgasningsmateriel.
- » 12. Kompletteringssats till förbandslåda.
- » 13. Exempel på förande av materielbok.
- » 14. Psykrometertabell.
- » 15. Meddelande om inskrivning i järnvägsverkskyddet (bl Fsbr 71).
- » 16. Normalplan för allmän utbildning och tjänsteutbildning.
- » 17. Normalplan för första utbildning av avdelnings- och patrulledare.
- » 18. Normalplan för första utbildning av luftskyddsledare.
- » 19. Riktlinjer rörande studiebesök m m.
- » 20. Blankett (bl Fsbr 60) resp formulär för dispens från fotograferingsförbud.
- » 21. Anvisningar om utfärdande, registrering, förvaring, redovisning och rekvisition av legitimationshandlingar samt om fotografier till legitimationskort.
- » 22. Anvisningar om bärande m m av polisemblem.
- » 23. Förteckning över bevakningsföremål (bl Fsbr 41).
- » 24. Postkur.
- » 25. Anvisningar om bevakningspersonalens förhållande till järnvägen och järnvägsverkskyddet (bl Fsbr 72).
- » 26. Översikt över föremålsbevakning m m (bl Fsbr 61).
- » 27. Instruktion för järnvägspersonal, som utför bevakning vid bevakningsföremål (bl Fsbr 73).
- » 28. Särskild instruktion för baupersonal (bl Fsbr 74).
- » 29. Instruktion för konduktörspersonal (tågpatrull), som utför tågbevakning (bl Fsbr 75).
- » 30. Anvisningar om ianspråktagande m m av motorfordon, som uttagits för järnvägs reparationsberedskap.

**I särtrycket omnämnda civilförvarsstyrelsens
(luftskyddsinspektionens) publikationer.**

Luftskydds- och gasskyddsåtgärder för handelsfartyg (art 7).

Bestämmelser för anordnande av skyddsrum i nybyggnader (art 17).

PM ang inredning, utrustning, underhåll och skötsel av skyddsrum (art 19).

Särskilda anvisningar för förberedande och genomförande av mörkläggning av anläggning eller byggnad (art 33).

Luftskyddets gasskyddstjänst (art 69).

Handbok rörande skyddet mot spioneri och sabotage vid industrianläggningar (art 104 och 117).

Allmänna anvisningar rörande in- och utpasseringskontrollen beträffande anläggning, inrättning, fartyg, luftfartyg eller område av betydelse för försvarsväsendet eller folkförsörjningen (art 117).

Något om tekniska skyddsåtgärder mot sabotage m m (art 127).

Promemoria med vissa råd rörande anskaffning av lås (art 127).

Utdelningsplan.

Detta särtryck tilldelas:

vid statens järnvägar:

styrelsens byråer och kontor,

distriktskanslier,

förrådsintendentskontor och underlydande expeditioner,

verkstadskontor och underlydande expeditioner,

sektionsledningsexpeditioner,

arbetschefen, Nässjö,

luftskyddsledare och deras ställföreträdare,

andra tjänsteställen och tjänstehavare, som enligt sektionsföreståndares beprövande behöva särtrycket;

vid enskilda järnvägar:

motsvarande tjänsteställen och tjänstehavare som vid SJ och i övrigt enligt vederbörande chefs bestämmande.

INLEDNING.

Anvisningarna i detta särtryck grunda sig på civilförsvarlagen — SFS nr 536/1944 —, civilförsvarskungörelsen — SFS nr 646/1944 — och kungörelsen om civilförsvaret vid järnvägarna — SFS nr 561/1948 — den sistnämnda återgiven i bilaga 1. Grundläggande äro även föreskrifter och anvisningar utfärdade av civilförsvarsstyrelsen (tidigare luftskyddsinspektionen) m fl.

Anvisningarna gälla för såväl statens som enskilda, för allmän trafik upplåtta järnvägar med vissa i särtryck 11 (Civilförsvarsbestämmelser) angivna undantag.

Särtrycket är i första hand avsett för *planläggande järnvägsbefäl*, dvs linjebefälet (motsvarande) och luftskyddsledare, samt utgör en för nämnda befäl (ledare) avsedd komplettering av särtryck 11, som är den grundläggande järnvägsförfattningen om järnvägsverkskyddet. Hemliga detaljföreskrifter o d meddelas särskilt.

För att orientera befälet om erfarenheter och rön på civilförsvarets område har järnvägsstyrelsen tidigare utsänt ett flertal publikationer och meddelanden. Så avses även i fortsättningen. I samma syfte prenumererar järnvägsstyrelsen på tidningen »Tidskrift för Sveriges civilförsvare», som tillställs luftskyddsledare m fl.

För att användas i samband med utbildningskurser eller i övrigt när så anses lämpligt har järnvägsstyrelsen låtit inspela filmen »Järnvägs-luftskydd».

Med *styrelsen* förstås i särtrycket Kungl. Järnvägsstyrelsen, med *distriktschef* avses även enskild järnvägs chef och med *sektionsföreståndare (motsvarande)* avses utom sektionsföreståndare även förrådsintendent och huvudverkstadsföreståndare samt jämförligt befäl vid EJ.

I anvisningarna omnämnda *trycksaker* (publikationer, blanketter o d) rekquireras genom linjemyndigheterna från *styrelsens försvarsbyrå*, där icke annat sägs.

I. LUFTSKYDD.

Ledning och omfattning.

1: 1. För att luftskyddet vid en anläggning skall kunna fungera tillfredsställande, erfordras icke blott väl utbildad personal med tillräcklig och ändamålsenlig materiel utan även att tillgängliga resurser vid behov utnyttjas på rätt plats, vid lämplig tidpunkt och med erforderlig styrka. Härför nödvändiga bedömanden och beslut påvila i mån av befogenhet luftskyddsledningen vid anläggningen.

Förordnande
m m av
ledning.

2. Till luftskyddsledare förordnar distriktschefen — i förekommande fall i samråd med förrådsintendent och huvudverkstadsföreståndare — lämpligt platsbefäl (stationsföreståndare etc).

Antalet ställföreträdare för luftskyddsledare bestämes med hänsyn till anläggningens storlek och andra lokala förhållanden.

Förordnande för luftskyddsledare jämte ställföreträdare skall vara skriftligt, likaså eventuellt återkallande av förordnande. Förordnandet bekantgöres för all personal vid anläggningen.

3. Behovet av telefon- och andra signalförbindelser för luftskyddstjänsten bör tillgodoses i möjligaste mån, så även andra anordningar eller utrustning för luftskyddsledningens verksamhet.

4. Linjebefälet (motsvarande) bör tid efter annan kontrollera, att luftskyddsledningen vid anläggningarna motsvarar de krav, som kunna behöva ställas på den.

2: 1. Varje luftskyddsledare och ställföreträdare för denne skall genom distriktschefens försorg tillställas en av styrelsen fastställd »Instruktion för luftskyddsledare och dennes ställföreträdare» (bl Fsbr 68, återgiven i bilaga 2).

Instruktion
för ledningen.

2. Tjänstehavare, som ålagts att svara för luftskyddsåtgärderna vid anläggning av kategori III eller anläggning m m utanför kategoriindelningen, instrueras och förses med erforderliga handlingar av vederbörande sektionsföreståndare (motsvarande).

Det bör noga observeras, att sådan tjänstehavare — i detta särtryck betecknad som »motsvarande» till luftskyddsledare — i regel icke torde tilldelas detta särtryck, varför dess detaljanvisningar för luftskyddsledare måste meddelas honom särskilt, i den mån han beröres av saken.

3. På större kategori I-anläggning må enligt luftskyddsledarens bestämmande och i mån av tillgång särskilda armbindlar bäras såsom igenkänningstecken inom anläggningen under luftskyddstjänst. För ordningstjänst är sådan bindel mörkblå, för observations- och förbindelse-tjänst gul, för brandtjänst röd, för teknisk tjänst violett, för gasskyddstjänst brun och för sjukvårdstjänst vit (med rött kors om vederbörande är inregistrerad i Röda Korset).

Armbindlar
för att utmärka
tjänstegen.

Vid användning av gasskyddsdräkt bör ledare anbringa armbindeln utanpå dräkten (för att kunna igenkännas).

4: 1. Anordningar och åtgärder för luftskyddet vid olika anläggningar (utom tågfarjorna) framgå av efterföljande sammanställning. Härtill komma allmänna planlägningsåtgärder samt materiel, personal- och samarbetsförhållanden, som redovisas särskilt.

Samman-
ställning av
luftskydds-
anordningar
och -åtgärder.

Anordningar och åtgärder	Anläggningar				Rullande materiel, signalinrättningar på linjen o d
	Kategori I (utom drift-central)	Drift-central	Kategori II	Kategori III	
Luftskyddscentral.....	A	—	B	—	—
Skyddsrum ¹	—	—	—	—	—
Materielskydd.....	A	A	A	2	—
Inre alarmering och anfallsalarm....	A	A	B	B	—
Övrig alarmering.....	3	3	3	3	—
Mörkläggning.....	A	A	A	A	A
Maskering.....	3	A	3	3	—
Trafikanter och personals förhållande.....	A	A	A	A	4
Ordningstjänst.....	A	—	A	—	—
Observations- och förbindelsetjänst.....	A	—	A	—	—
Brandtjänst.....	A	A	A	B	—
Teknisk tjänst.....	A	—	B	—	—
Gasskyddstjänst.....	A ⁵	6	7	7	—
Sjukvårdstjänst.....	A	B ⁸	A	9	—

¹ På anläggning, där skyddsrum finnes, uppgöres fullständig planläggning över hur vid »flyglarm» («anfallsalarm») personal och trafikanter skola söka skydd. Om skyddsrum icke finnes inom anläggningen, bör personalen dock veta, var den skall uppehålla sig under flyglarmtillstånd, och vart trafikanter skola hänvisas.

² Huvudsakligen spridd fördelning enligt särtryck 11.

³ I den omfattning m m, som framgår av särtryck 11.

⁴ Anslag i tågen enligt särtryck 11.

⁵ Såvida icke överenskommelse om hjälp från allmänna civilförsvaret på orten träffats.

⁶ Vid gasbeläggning begäres hjälp från reparationsberedskapens gasskyddstjänst.

⁷ Överenskommelse träffas såvitt möjligt om hjälp från allmänna civilförsvaret på orten.

⁸ Minimum förbandslåda, kompletterad med viss gasvårdsmateriel, och samaritutbildad person.

⁹ Förbandslåda.

I sammanställningen betyder:

bokstaven A, att såvitt möjligt fullständig planläggning av åtgärden bör äga rum och

bokstaven B, att lokala eller andra särskilda förhållanden skola vara avgörande för frågan, i vilken utsträckning planläggning av åtgärden kan äga rum.

2. I sammanställningen angiven luftskyddstjänst torde med hänsyn till personaltillgången icke kunna utföras i skift (i varje fall icke regelbundet) annat än vid anläggning av kategori I.

3. Vid driftcentral blir luftskyddstjänsten i viss mån beroende på anläggningens utförande som öppen eller i berg. Planläggningen skall även innefatta eventuell reservanläggning.

5. (Reservnr)

Planläggning.

Planläggande befäl.

6: 1. Ansvarig för planläggningen av luftskyddet är för anläggning av kategori I eller II luftskyddsledaren, för anläggning av kategori III sektionsföreståndaren (motsvarande), för tågfordon den maskinsektionsföreståndare (motsvarande), på vilkens sektion fordonet har sin hemstation,

för småfordon den som använder det, såvida icke sektionsföreståndaren (motsvarande) annat bestämmer,

för signalinrättningar o d på linjen bansektionsföreståndaren (motsvarande) — jfr art 35 —, såvida icke distriktschefen annat bestämmer, för tågfarja eller annat järnväg tillhörigt fartyg dess befälhavare, såvida icke sektionsföreståndaren (motsvarande) annat bestämmer, samt i övrigt det befäl distriktschefen bestämmer.

2. Vid planläggningen skall samråd äga rum med annat av saken berört järnvägsbefäl samt vederbörande civilförsvars- och andra myndigheter.

7: 1. För anläggning av kategori I, II eller III (se dock mom 3 nedan) upprättas luftskyddsplan på blankett Fsbr 55, återgiven i bilaga 3 a. Luftskyddsplan med bilagor skall hemligstämplas när blankett ifyllts och i den omfattning, som framgår av bilaga 3 a. Vid upprättandet beaktas särtryck 11 och efterföljande anvisningar angående de olika luftskyddsanordningarna och åtgärderna samt de särskilda anvisningarna i bilaga 3 b.

Olika slags planer.

Angående luftskyddsplans granskning hos civilförsvarschef samt dess fastställelse, revidering och förvaring, se 11 § kungörelsen om civilförsvaret vid järnvägarna (bilaga 1). Med »luftskyddsledare» enligt nämnda § förstås i detta sammanhang beträffande anläggning av kategori III det planläggande befälet.

2. För tågfarjor etc upprättas vederbörlig plan i huvudsaklig överensstämmelse med civilförsvarsstyrelsens (luftskyddsinspektionens) allmänna anvisningar nr 4, »Luftskydds- och gasskyddsåtgärder för handelsfartyg», jämte kommerskollegii anvisningar i ämnet. Dessa handlingar jämte erforderliga direktiv tillställas befälhavaren genom sektionsföreståndaren (motsvarande).

3. I övriga fall — även för anläggningar av kategori III, om planläggande befäl finner blankett Fsbr 55 mindre ändamålsenlig — upprättas luftskyddsplanen i den form, som i varje fall befinnes lämplig, under beaktande av vederbörliga föreskrifter och anvisningar.

4. Luftskyddsplanerna skola möjligast fullständigt angiva ifrågakommande anordningar och åtgärder.

I fråga om driftcentraler, verkstäder o d, där särskilda driftföreskrifter erfordras ur civilförsvarssynpunkt, skola dessa hemligstämplas och intagas i luftskyddsplanen.

8. De handlingar och föreskrifter tillhörande planläggningen, som erfordras för anordningarnas och åtgärdernas genomförande vid beredskaps- eller krigstillstånd, tillställas av planläggande befäl de därav berörda i fred, om icke annat anges.

Utdelning i fred.

9: 1. Föreskriven årlig revidering av luftskyddsplanerna (jfr bilaga 1) bör ske i oktober månad.

Revidering.

2. Ändringar på grund av revideringen meddelas av planläggande befäl alla därav berörda.

3. Luftskyddsplan (del därav) som upphört att gälla skall brännas.

10. (Reservnr)

Luftskyddscentral.

11: 1. En första förutsättning för att luftskyddsledaren under flyganfall skall kunna leda civilförsvaret är, att han erhåller underrättelser om vad som händer. Han måste ständigt kunna överblicka vilka luft-

Uppgift, organisation och utrustning.

skyddsenheter som stå till förfogande, måste före, under och efter flyganfall erhålla rapporter om vad som händer inom anläggningen och i dennas närmaste omgivning, i den mån detta kan utrönas, och skall slutligen överskådligt kunna överblicka händelseförloppet under anfallet och vilka åtgärder, som därunder vidtagits. För detta ändamål organiseras en luftskyddscentral på anläggningar av kategori I och, om så är genomförbart, även kategori II. Denna förlägges till skyddsrum. För organisationen upprättar luftskyddsledaren en särskild PM.

2. I luftskyddscentralen bör finnas arbetsplats för minst 3 personer: luftskyddsledare, rapportmottagare och markör. Om rumsstorleken och personaltillgången så medgiva, kan även telefonist ingå i personaluppsättningen. Dessutom skall ett antal ordonnanser stå till luftskyddscentralens förfogande. Lokal telefonförbindelse bör finnas mellan centralen och de olika observationsposternas och avdelnings- (patrull-) ledarnas uppehållsplatser. Rikstelefon bör finnas för förbindelse med civilförsvarschefen.

3. Utöver ovannämnda personal m m skall i luftskyddscentralen (när denna är i funktion) bl a finnas:

luftskyddsplan jämte bilagor, däribland schematisk anläggningsplan-karta,

ask med markeringsnålar,
erforderliga detaljritningar över anläggningen,
tågordning (i fråga om driftplatser),
grafiska tidtabeller (i fråga om driftplatser),
spårbelastningsplan (om sådan finnes upprättad),
telefonnummerrförteckning,
rapportblock o d,

skrivpapper, blyertspennor och radergummi m m, som enligt luftskyddsledarens bedömande anses böra finnas till hands.

Schematisk
anläggnings-
plankarta.

12: 1. Den schematiska anläggningsplankartan (exempel, se bilaga 4) anger vissa för luftskyddsledarens arbete viktiga detaljer, såsom

belägenhet för olika byggnader inom anläggningen,
skyddsrum, egna,
skyddsrum, närliggande allmänna (i mån av behov),
observationsposters uppehållsplatser eller observationsområden,
brandposter, egna,
brandposter, ortens, som kunna användas,

kontaktledningssektioner (på elektrifierad bandel) med tillhörande avskiljare och dessas bokstavs- eller nummerbeteckning och belägenhet m m; sektionerna betecknas med olika färger på spåren,

teckenförklaring m m, som kan vara behövt att angiva på kartan.

Kartan, vilken iordningställes av luftskyddsledaren, bör fästas på poröst underlag (träfiberplatta) och avses att uppsättas på vägg eller läggas på bord¹.

2. På lämplig plats på plankartan uppritas ett rutsystem, en dubbelruta för varje organiserad avdelning (patrull). Rutan till vänster, »utgångsrutan», upptager namn och nr på den avdelning (patrull) den avser, t ex brandavdelning, brandpatrull 1, teknisk avdelning etc. Rutan till höger, »påplatsrutan», upptager nr på det skyddsrum (annan uppehållsplats), i vilken avdelningen (patrullen) har sin uppehållsplats under flyglarmtillstånd, och förses med ram i de förekommande civilförsvarsfärgerna (röd för brandtjänst, brun för gasskyddstjänst, mörkblå för ordningstjänst, gul för observations- och förbindelsetjänst, violett för tek-

¹ Bangårdsplan i skissform kan i regel erhållas från styrelsens försvarsbyrå.

nisk tjänst samt vit med rött kors för sjukvårdstjänst). Till varje dubbelruta hör dessutom en »flagga», vilken även den skall förses med ram i de angivna färgerna samt dessutom med namn och nr på den avdelning (patrull) den avser.

13: 1. Markeringsnålar användas för skademarkering. Nålarna böra ha huvuden i olika färger, nämligen

Markeringsnålar.

- röd för markering av brand,
- grön för markering av skador på spår och byggnader,
- svart för markering av skador på starkströmsanläggning,
- brun för markering av gasbeläggning,
- blå för markering av icke briserad bomb,
- vit för markering av skadade personer.

Ytterligare färgbeteckningar kunna fastställas enligt luftskyddsledarens bestämmande.

Markeringsnålar rekvireras från förrådet i vanlig ordning.

2. På lämplig plats på den schematiska anläggningsplankartan göres en förteckning över de olika skademarkeringar, som fastställts. När luftskyddscentralen bemannas, fastsätter markkören några nålar vid de olika skademarkeringsanvisningarna på kartan.

14: 1. Luftskyddscentralen arbetar på följande sätt.

Arbetssätt.

Vid signalen »luftfara» eller dessförrinnan på luftskyddsledarens order bemannas luftskyddscentralen, varjämte ordningsmän samt observationsposter intaga sina förutbestämda platser. Vid »flyglarm» och »anfalls-larm» intager till aktiv luftskyddstjänst uttagen personal sina förutbestämda platser. Efter hand som olika avdelningar (patruller) samlas, anmäles detta av ledaren till centralen, där markkören allt efter inkomna rapporter flyttar resp flagga från utgångs- till påplatsrutan på plankartan. På luftskyddscentralen mottagas rapporter per telefon eller från ordonnans av rapportmottagaren. Finnes telefonist, mottager och nedskriver denne inkomna telefonrapporter i 2 exemplar samt överlämnar dem till rapportmottagaren. Rapportmottagaren granskar inkomna skriftliga rapporter och nedskriver muntliga rapporter i 2 exemplar samt överlämnar det ena exemplaret till luftskyddsledaren och det andra till markkören. Kommer rapport t ex om brand i godsmagasinet, sättes en nål med rött huvud på den del av godsmagasinet på kartan, där brand rapporterats. Rapporter, som inkommit genom rapportmottagaren och markkören, överlämnas snarast till luftskyddsledaren. Med ledning av inkomna rapporter, markerade på kartan, giver luftskyddsledaren muntlig (om tiden så med-giver skriftlig) order om, vad som skall göras. Skall t ex brandavdelning 1 bekämpa elden i godsmagasinet, flyttar markkören flaggan från brandavdelnings 1 påplatsruta till godsmagasinet intill markeringsnålen. Ordern överlämnas därefter till rapportmottagaren, vilken antecknar klockslag och telefonerar ut ordern till ledaren för brandtjänsten eller sänder ordern med ordonnans till denne. Finnes telefonist, sköter denne telefoneringen. Ledaren för brandtjänsten beordrar brandavdelning 1 till brandplatsen. När rapport inlöper från ledaren, att branden i godsmagasinet nedkämpats och brandavdelningen återgått till sin uppehållsplats, återflyttas markeringsnålen till skademarkeringsanvisningen och flaggan återflyttas till påplatsrutan.

2. För nedskrivning av inkomna rapporter användas blanketter enligt art 56.

3. För att kunna sammanfatta de viktigaste händelserna och åtgärderna under flyglarmtillstånd böra föras minnesanteckningar av luftskyddsledaren och enligt dennes bestämmande även av avdelningsledare.

4. Efter anfall och sedan luftskyddet slutfört därav föranledda arbeten, låter luftskyddsledaren omedelbart besiktiga och iordningställa all utrustning och materiel. Närmaste befäl lämnas en orientering i stort om det efter anfallet uppkomna läget. Härav betingade åtgärder för luftskyddets reorganisation skola omedelbart vidtagas.

Luftskyddsledaren orienterar även civilförsvarschefen om läget efter anfallet.

15. (Reservnr)

Skyddsrum m m.

Anläggningar som skola förses med skyddsrum.

16: 1. I anslutning till civilförsvarslagen skola på vissa i lagen avsedda orter järnvägsanläggningar hänförliga till följande slag genom ägarens försorg förses med skyddsrum:

a) station och därmed jämförlig anläggning (t ex busstation), som är av vikt för allmänna samfärdseln,

b) industriell anläggning (t ex verkstad, förråd), vid vilken i regel minst tjugofem personer samtidigt äro sysselsatta,

c) anläggning, som inrymmer undervisnings- eller vårdanstalt, hotell eller pensionat och är avsedd att hysa minst tjugofem personer (t ex personalhus, marketenteri),

d) byggnad med mer än två våningar¹, som till väsentlig del är avsedd till bostad eller till kontors- eller affärslokal samt

e) annan anläggning eller byggnad, inom vilken människor bo eller eljest vanligen vistas, såframt styrelsen finner skyddsrum erforderligt med hänsyn till anläggningens eller byggnadens beskaffenhet och läge.

Jämlikt kungörelsen om civilförsvaret vid järnvägarna (bilaga 1) äger dessutom styrelsen bestämma, att skyddsrum skall anordnas även på andra än i lagen avsedda orter.

2. Uppkommande frågor om anordnande av skyddsrum skola såsom fallande under styrelsens centrala verkskyddsledning underställas dess prövning. Sålunda skall vid ny-, till- eller ombyggnad av stationshus etc, som berör dess källarvåning, styrelsens försvarsbyrå skriftligen tillfrågas, huruvida skyddsrum erfordras.

I fråga om byggnadsarbete, som beslutas av styrelsen, sker hänvändelsen till försvarsbyrån genom vederbörande fackbyråchefs försorg.

Byggnads-
tekniskt
utförande.

17: 1. För det byggnadstekniska utförandet av skyddsrum tillämpas bestämmelserna i civilförsvarsstyrelsens särskilda anvisningar nr S 7, »Bestämmelser för anordnande av skyddsrum i nybyggnader», i vilken publikation även finnas anvisningar om hur uppvärmning och belysning lämpligen skola ordnas i skyddsrum.

2. På anläggning av kategori I utom driftcentral samt på anläggning av kategori II, där så går att ordna, skall i skyddsrum finnas särskilt avdelat rum för luftskyddsledaren (luftskyddscentral). På vissa platser skall enligt styrelsens närmare bestämmande dessutom i skyddsrum finnas särskilt avdelat rum för tågledare.

3. Utan medgivande från styrelsens försvarsbyrå får skyddsrum icke rivas eller ändras.

4. Beträffande telefonförbindelser med skyddsrum, se art 1 och 11.

¹ Vind anses såsom våning, om mer än hälften därav är inredd till bostads- eller arbetsrum.

18: 1. Under civilförsvarsberedskap skall skyddsrumms läge tydligt vara markerat med skyltar och hänvisningspilar. Under mörker utmärkes skyddsrum dessutom med lampa med blått sken.

Markering.

2. Skyltar med texten »SKYDDSRUM» utföras med blå text på vit botten och i storleken 900 × 150 mm. Skyltar rekvireras från förrådet i vanlig ordning med angivande av »Skylt för skyddsrum».

3. Hänvisningspilar, blå pil på vit botten, äro av två typer, nämligen typ 1, storlek 600 × 600 mm eller 1000 × 1000 mm, att uppsättas på stolpe, typ 2, storlek 400 × 150 mm, att uppsättas i portar, trappor o d. De rekvireras från förrådet i vanlig ordning med angivande av »Hänvisningspil (typ 1) till skyddsrum» resp »Hänvisningspil (typ 2) till skyddsrum».

4. Markeringen bör utföras så, att den icke onödigtvis tilldrager sig uppmärksamhet utanför anläggningens område.

19: 1. Skyddsrumms inredning, utrustning, underhåll och skötsel framgå närmare av en av civilförsvarsstyrelsen utarbetad *PM*, som skall vara uppsatt i skyddsrum.

Inredning,
utrustning,
underhåll
och skötsel.

2. Bänkar för skyddsrum skola beräknas för en bredd av 0,5 m per person och alla sittande skola ha ryggstöd. Sittplatserna skola dessutom anordnas på sådant sätt, att de skyddssökande icke behöva luta sig mot yttre begränsningsvägg. Att göra så kan nämligen innebära fara genom de vibrationer i väggarna, som kunna uppstå vid bombbrisd i närheten.

3. Om så anses lämpligt, böra utöver sittplatser ytterligare anordningar vidtagas, t ex insättande av bord, skåp o d samt anordnande av liggplatser.

4. Reservbelysning i mindre skyddsrum kan utgöras av handlyktor. För de fall att nifebatterier anskaffats för reservbelysning, skola dessa revideras enligt gällande föreskrifter. För att under fred underlätta skötseln av nifebatterier få de enligt vederbörande elektrosektionsföreståndares bestämmande sammanföras till lämpliga förvaringsplatser.

20. Under fred må skyddsrum användas för annat ändamål än som skyddsrum under iakttagande dock

Utnyttjande
för annat
ändamål.

dels av förbundet enligt art 17: 3,

dels att skyddsrummets iordningställande vid civilförsvarsberedskap icke äventyras.

21: 1. Skyddskurar böra vara av stålplåt (icke betong). De böra dessutom helst vara dubbelmantlade med sandfyllning i mellanrummet samt förankrade i marken. Under fred förvaras de på lämpligt ställe inom anläggningen samt underhållas.

Skyddskurar.

2. Skyddskurar äro i första hand avsedda för

- a) personal vid öppen driftcentral,
- b) observationsposter,
- c) tågklarare på anläggning av kategori I,
- d) viss ställverkspersonal på större stationer enligt sektionsbefälets (motsvarande) bedömande,

allt under förutsättning att nämnd personal icke har möjlighet att vid flyglarmtillstånd söka skydd i närbeläget skyddsrum eller splitterskydd.

3. Skyddskurar anskaffas (kompletteras) genom distriktschefs försorg. Närmare upplysningar om konstruktion m m erhållas från styrelsens försvarsbyrå.

Källarmurs-
genombrott.

22: 1. Där skyddsrum anordnas i källare till byggnad eller byggnader, som utgöra eller tillhöra slutna kvartersbebyggelse eller ock annan sammanhängande bebyggelse av minst 40 m längd samt i bebyggelsen finnes byggnad med mer än två våningar, kan civilförsvarschef, därest föreskrivna reservutgångar prövas icke säkerställa de förbindelser utåt, som äro nödiga i händelse av byggnadsras, förordna, att öppning skall uttagas i källarmur mellan olika delar av bebyggelsen (källarmursgenombrott).

2. Inom byggnad, som tillhör järnväg, får källarmursgenombrott icke utföras vare sig under fred eller civilförsvarsberedskap utan att styrelsens yttrande inhämtats.

23. (Reservnr)

Materielskydd.

Splitterskydd
m m.

24. Splitterskydd av sliprar eller rundvirke lämnar icke betryggande skydd, såvida skyddet icke göres oproportionerligt tjockt. Samma är förhållandet med tegelmurar. Papperssäckar fyllda med sand äro mindre lämpliga, emedan papperet går sönder och sanden rinner ur. Däremot är sand i fackindelade trälådor ett mycket gott splitterskydd. Hur sistnämnda splitterskydd bör utföras, framgår av bilaga 5.

Spridd
uppställning.

25: 1. Föreskriften i särtryck 11 angående möjligast spridd uppställning av rullande materiel gäller särskilt i fråga om lok. Under längre uppehåll i tjänst (över natt o d) bör det undvikas att uppställa ett flertal lok på större stationer eller andra för anfall mera utsatta platser eller i närheten av sådana. Loken fördelas i stället i möjligaste mån på avsides belägna spår och mindre driftplatser.

2. Maskinsektionsföreståndare (motsvarande) planlägger i samråd med berört annat sektionsbefäl spridd uppställning för lok.

Triangelspår

26: 1. Vändskivor kunna lätt göras obrukbara vid bombnedslag. Vad beträffar ånglok är det emellertid nödvändigt med vändningsmöjligheter, varför vändskiva bör kunna ersättas med triangelspår.

2. Maskinsektionsföreståndare (motsvarande) rekognoscerar och planlägger i samråd med bansektionsföreståndare (motsvarande) lämpliga platser för triangelspår för vändning av ånglok.

27. (Reservnr)

Alarmering.

Grundläggande
planer hos
utomstående
myndigheter.

28. Luftbevakningen ombesörjes av flyg vapnet och flygbasområdeschef svarar för det regionala planlägningsarbetet. Denne överlämnar förteckningar över larmmottagare till länsstyrelse för uppgörande av lokallarmplaner, vilka upprättas av vederbörande civilförsvarsmyndigheter och fastställas av länsstyrelse. Fastställd sådan plan tillställs flygbasområdeschef, som är den sammanhållande myndigheten i fråga om alarmering.

Styrelsens
planer för
flygalarmering.

29: 1. Styrelsen insänder till respektive flygbasområdeschefer förslag till larmmottagare vid järnvägarna för granskning och fastställelse. Med ledning av den sålunda fastställda planen upprättar styrelsens försvarsbyrå sedan planer för flygalarmering vid järnvägarna. De tillställas distriktschefer, huvudverkstadsföreståndare, elektro- och trafiksektionsföreståndare samt chefer för enskilda järnvägar. I planerna lämnas upp-

gifter om flygbasområden, larmsträckor med utmärkande av dylika inom samma larmområde, larmstationer och telefonnummer till vilka larmmeddelanden lämnas. I planerna lämnas också uppgift om vilka larmmottagare, som erhålla »luftfara».

2. Erforderliga ändringar i styrelsens planer för flygalarmering skola av huvudverkstadsföreståndare, elektro- och trafiksektionsföreståndare (vid enskilda järnvägar motsvarande) anmälas direkt till vederbörande flygbasområdeschef, som ansvarar för att ändringen genomföres. Avskrift av sådan anmälan tillställs samtidigt distriktschef och styrelsens försvarsbyrå.

3. I mom 1 angivet befäl skall hos vederbörande förvissa sig om, att den, som skall giva larmmeddelanden, verkligen har larmmottagaren med i sin alarmeringsplan, dvs att mottagaren finns i civilförsvarshövdingens lokal-larmplan eller — vid alarmering genom larmstation — i plan för larmstationsalarmering (art 30).

30: 1. Med ledning av styrelsens planer för flygalarmering vid järnvägarna upprättar trafiksektionsföreståndare (motsvarande) för varje larmstation »Plan för larmstationsalarmering» (på blankett Fsbr 57, återgiven i bilaga 6), som tillställs larmstationerna att biläggas luftskyddsplanen.

Trafikbefällets planer för larmstationsalarmering.

2. Med larmstationsalarmering avses att snabbast möjligt vidarebefordra »flyglarm» och »flyglarm upphör» (undantagsvis enligt trafikbefällets bedömning även »luftfara» och »luftfara upphör») till anläggningar och personal, som med hänsyn till driften m m böra erhålla dylika larmmeddelanden. Larmmeddelanden böra således lämnas till driftplatser och genom dem till berörda tåg (enligt detaljföreskrift i särtryck 11), till tåg- och lokledare, till ban-, elektro- och maskinsektionsföreståndare (motsvarande) samt till personal, som enligt meddelande som vederbörande har att lämna till trafiksektionsföreståndare (motsvarande) har att vidtaga åtgärd beträffande färdighållning av reparationsberedskap. Driftcentral och huvudverkstad alarmeras genom larmstation endast då särskild föreskrift därom lämnas; de erhålla i regel direkta larmmeddelanden genom telefonstationer. I förekommande fall sökes samråd med berört trafikbefäl på angränsande sektion (järnväg).

3. I den mån så anses behövt, underrättas larmmottagare om, från vilken larmstation larmmeddelande erhålles.

31: 1. Det ankommer på luftskyddsledare (motsvarande) att bestämma, vem som skall ombesörja inre alarmering (»flyglarm» och »faran över») samt anfallslarm och på vad sätt detta skall ske (eventuellt inom viss del av anläggningen). Larmpost och observationsposter kunna användas härför. »Anfallslarm» bör dock givas av den observationspost, som har största överblicken. Omfattar anläggningen stor markyta, kan luftskyddsledaren bestämma, att larmsignaler skola vidarebefordras från flera punkter. Anordningar böra under fred i så fall vidtagas härför.

Inre alarmering och anfallslarm.

2. Luftskyddsledare bestämmer i vad mån »anfallslarm» kan och bör användas även utomhus (jfr särtryck 11).

3. För att avbrotten i verksamheten skola bli kortast möjliga kräves största vaksamhet hos den, som ombesörjer anfallslarm.

4. Vid planläggningen av inre alarmering och anfallslarm sökes samråd med civilförsvarshövdingen, varvid bl a vid behov framföras önskemål i fråga om ortens utomhusalarmering (alarmapparaters placering så, att larmsignaler uppfattas inom järnvägsanläggningen).

32. (Reservnr)

Mörklägning.

Byggnader o. d. **33:** 1. Civilförvarsstyrelsen har till ledning för fullgörandet av fastighetsägares skyldighet beträffande mörklägning utgivit »Särskilda anvisningar för förberedande och genomförande av mörklägning av anläggning eller byggnad», nr S 1/1944. Dessa anvisningar skola utöver särtryck 11 tillämpas jämväl för mörklägning av järnvägarnas byggnader o. d.

2. Under krig måste räknas med att fönster förstöras i stor omfattning på såväl byggnader som tågfordon o. d. Redan vid anskaffning av en första uppsättning av mörklägningmateriel bör hänsyn tagas härtill. Träfiberplattor och liknande materiel fastsatta med textfjädrar e. d. mörklägga effektivt, samtidigt som de utgöra ersättning för fönsterglas.

Genom bansektionsföreståndares (motsvarande) försorg upplägges för förstörda fönster på byggnader en reserv bestående förutom av fönsterglas även av träfiberplattor utgörande sammanlagt cirka 25 % av bansektionens totala behov av dylik materiel. På verkstäder, lokstationer och förråd uppläggs liknande reservförråd genom huvudverkstads- och maskinsektionsföreståndares (motsvarande) resp förrådsintendents försorg. Maskinsektionsföreståndare (motsvarande) upplägger dessutom en reserv av fönsterglas och träfiberplattor för tågfordon o. d. utgörande sammanlagt cirka 25 % av behovet av fönsterglas i tågfordon o. d., som ha sin hemstation inom resp maskinsektion.

Reservmaterielen förvaras (eventuellt utspridd förvaring) enligt resp befäls bestämmande.

För luftskyddsledare m. fl. erforderliga uppgifter om materielens tillhandahållande meddelas vederbörande för intagande i deras luftskyddsplaner.

34. (Reservnr)

Signalljus. **35:** 1. Signalingenjör (motsvarande) ansvarar för, att ljuddämpning av signalmedel på linje och driftplatser kan genomföras i den utsträckning, som angivits i särtryck 11 (med avbländarplåtar eller genom sänkning av lampspänningen). Skall ljuddämpning verkställas med avbländarplåtar, åligger det honom tillse, att sådana finnas i erforderlig omfattning. Under fred förvaras befintliga avbländarplåtar enligt signalingenjörens (motsvarande) bestämmande (på driftplatser, hos banmästare eller signalreparatör), helst hos den eller de, som skola anbringa dem. Signalingenjör uppgör plan över, hur avbländarplåtarna under fred skola förvaras, hur de skola utsändas vid civilförvarsberedskap eller därförut på order och genom vems försorg plåtarna skola anbringas på resp signaler. Erforderliga uppgifter ur planerna överlämnas till ban- och trafiksektionsföreståndare (motsvarande) samt luftskyddsledare för intagande i dessas luftskyddsplaner.

Avbländarplåtar för signalmedel vid SJ rekvireras genom styrelsens elektrotekniska byrå.

2. För ljuddämpning genom sänkning av lampspänningen ansvarar i fråga om driftplats luftskyddsledare (motsvarande).

3. Beträffande elektrifierade signaler på linjen ansvarar, såvitt icke sektionsbefälet (motsvarande) annat bestämmer, vederbörande sträckvakt för att lampspänningen ändras. Bansektionsföreståndare (motsvarande) utfärdar erforderliga order härom.

36. Bansektionsföreståndare (motsvarande) ansvarar för att från signalinrättningarnas närhet såvitt möjligt avlägsnas föremål, som åstadkomma menliga ljusreflexer (stolpar, träd, anslagstavlor o d).

Reflekterande föremål vid signalinrättningar.

37. (Reservnr)

Maskering.

38: 1. Olika årstider kunna kräva olikartade maskeringsåtgärder, men maskering planlägges i regel endast med hänsyn till förhållandena *sommartid*.

Målning, plantering, grässådd m m.

2. De maskeringsåtgärder, som närmast böra ifrågakomma vid järnvägsanläggning, äro minskande av form- och färgkontraster genom målning, plantering, grässådd och aktsamhet vid röjning samt borttagande av förrådande skuggor (skuggmönster) medelst plantering i vissa fall samt även genom aktsamhet vid röjning. Sagda åtgärder kombineras i största möjliga utsträckning med moss- och torvsättning.

Förutom de »naturliga» åtgärderna plantering, grässådd osv erfordras i vissa fall även »konstgjorda» medel, t ex träd- och buskatrapper.

3. Målning avser att giva maskeringsobjektet en mörkare och med omgivningen sammanfallande färgton, så att det mindre skarpt bryter av från denna. Målning bör äga rum under torra väderleksförhållanden. Maskeringsfärg, särskild för bergytor och särskild för betongytor, finnes att köpa i allmänna marknaden, och beträffande val av färgsorter lämnar styrelsens försvarsbyrå råd från fall till fall. Målning i mönster förekommer icke som regel, utan samma färgnyans användes vid målning inom hela anläggningen. Målningen utföres som sprutmålning eller för hand.

4. Plantering avser

att taga bort »sår» i terrängen invid anläggning,

att skapa samhörighet med omgivningen,

att dölja anläggningen och

att bryta förrådande raka skugglinjer eller mönster.

Plantering bör utföras i den utsträckning så är möjligt. I skogsterräng bör plantering icke verka »trädgård». Trädslag, som planteras, bör därför vara av samma art som i övrigt förekommande. Vid fritt val äro barrträd att föredraga, enär de äro gröna året om. För de fall att trädplanter icke gå att sätta, planteras buskar i stället, vilka fordra mindre jord. För beklädnad av väggytor böra användas klättrväxter, som hålla sig gröna året om. Plantering av träd- och buskplanter företages höst och vår. I skogsterräng kan tillfällig maskering skapas genom att risa marken.

5. Grässådd avser att dölja vägar, järnvägsspår, gångstigar, grusplaner och liknande ljusa ytor, som äro väl synliga från luften och därför förråda anläggningen. Spårförbindelse till viktigare anläggning bör ligga i plan med marken. Grässådd utföres överallt, där sådan med fördel kan utföras. Upplysning om lämpliga gräsfrösorter finnes bl a i Försvarets forskningsanstalts (FOA) tekniska meddelanden, vilka äro utsända till bl a bansektionsföreståndare (motsvarande). Ogräs på vägar, spår o d, som icke avlägsnats, utgör kompletteringsåtgärd för grässådd. Då grässådd icke hinner företagas, kan snabb maskeringsverkan erhållas genom utspridning av aska, slagg, genom risning o d.

6. Aktsamhet vid röjning avser i stort sett detsamma som plantering. Träd- och buskbestånd ävensom mossor, gräs och annan markväxtlighet skall i möjlig mån bevaras vid nyanläggningar. Oskadad terrängbeklädnad underlättar maskeringen. Sistnämnda synpunkt bör be-

aktas vid val av plats för anläggning. Det är t ex icke lämpligt att uppföra en anläggning på öppet område eller inne i skogsterräng, om anläggningen lika bra kan uppföras i skogskanten. Är denna dessutom oregelbunden med utskjutande uddar, underlättar detta förhållande maskeringen betydligt.

7. Plantering och grässådd utföras och aktsamhet vid röjning iakttages såväl under byggnadstiden som efter färdigställandet.

8. Vid krig måste ofta maskeringen kompletteras och fullständigas med konstgjord maskering. Så t ex förses stickspår inom skogsterräng med trädattrapper eller avhuggna barrträd (»julgranar») uppsatta på lämpliga avstånd i spåret. Träd- och buskatrapper kunna även behöva uppsättas på andra ställen inom anläggning, för att »såret» i terrängen skall bli så litet som möjligt.

9. Behövliga kompletterande maskeringsåtgärder för beredskaps- och krigstillstånd planläggas under fred av bansektionsföreståndare (motsvarande) i förekommande fall i samråd med elektrosektionsföreståndare (motsvarande) och underställas styrelsens försvarsbyrå för godkännande.

10. Beträffande större maskeringsarbeten, som skola utföras under fred, kan styrelsen från fall till fall lämna närmare föreskrifter.

Avskärmning
eller övertäckning av
stationsnamn-
skyltar.

39. För avskärmning eller övertäckning av stationsnamnskyltar ansvarar vederbörande luftskyddsledare (motsvarande).

Sättet för avskärmningen etc blir beroende på lokala förhållanden och bestämmes närmare av platsbefälet, om ej annat föreskrivits.

40. (Reservnr)

Trafikanter förhållande under mörklägning och flyglarmtillstånd m m.

Anslag.

41. Anslagen »För resande att iakttaga under civilförsvarsberedskap» (bl Fsbr 64) och »Förhållningsregler för trafikanter vid flyglarmtillstånd» (bl Fsbr 65) tillställas luftskyddsledare (motsvarande) i fred av sektionsföreståndare (motsvarande). De sistnämnda anslagen fullständigas av luftskyddsledare (annat planläggande befäl) och biläggas luftskyddsplanen. Vid civilförsvarsberedskap anslås de på väl synliga platser, bl a vid biljettluckor, i väntsalor, på plattformar o d för allmänheten upplåtna platser. På obemannade driftplatser uppsätts anslagen genom banavdelningens försorg; erforderliga anslag tillhandahållas genom den stationsföreståndare, under vilken platsen lyder.

Det kombinerade anslaget SJ bl 512 D uppsättes vid civilförsvarsberedskap i alla personförande tåg. Anslaget i fråga rekvireras i vanlig ordning från styrelsens biljett- och blankettkontor.

Uppsökande
av skydd.

42: 1. Under fred planlägger luftskyddsledare (annat planläggande befäl) var trafikanterna under flyglarmtillstånd skola söka skydd. Åtgärden skall vara i detalj planlagd, så att stockningar och korsningar i plan om möjligt undvikas. Uppsökandet av skydd skall kunna försiggå snabbt och metodiskt (jfr art 18).

2. På större driftplatser med stor tillströmning av trafikanter kan inträffa, att alla icke kunna beredas skydd i järnvägs egna skyddsrum. I sådana fall och då driftplats saknar eget skyddsrum planlägges i samråd med civilförsvarschef, vart trafikanter skola hänvisas söka skydd.

43. (Reservnr)

Personalens förhållande under flyglarmtillstånd.

44. 1. Luftskyddsledare (motsvarande) avdelar vid behov »arbetsgrupp» och underrättar vederbörande härom. Åtgärden planlägges i fred så långt ske kan. Arbetsgrupper.

2. Beträffande arbetsgrupper och dessas uppträdande under flyglarmtillstånd, se särtryck 11.

45. Erhålles signalen »flyglarm upphör» (per telefon), innebär detta endast, att fara för fientligt flyganfall icke längre föreligger. Signalen innebär således icke, att faran på marken till följd av t ex icke briserade bomber, utlagd stridsgas, ras av byggnader m m, som kan ha vållats i samband med ett flyganfall, bortfallit. Luftskyddsledare (motsvarande) måste därför på lämpligt sätt (personligen eller genom ordonnanser) förvissa sig om, att förhållandena inom anläggningen medgiva, att åtminstone personalen kan lämna skyddsplatserna. Eftersträvas bör nämligen, att all verksamhet så snart som möjligt återgår till förhållandena före flyglarmtillstånd. Om rekognosceringarna visa, att fara för återgång till arbete icke finnes, beordras berörd personal (muntligen eller på annat lämpligt sätt) att återupptaga arbetet, oaktat förhållandena i samhället i övrigt icke medgiva, att »faran över» meddelas genom utomhusalarmeringen. Jfr även det fall, som angives i särtryck 11 art 31: 6. Åtgärder efter signalen »flyglarm upphör».

Efter ett flyganfall måste räknas med, att rekognosceringen tager olika lång tid för skilda områden. Det torde vara förhållandevis lätt att överblicka situationen inom den egna anläggningen, under det att det intilliggande samhället är mer eller mindre svåröverskådligt. Där kunna föreliggande faror, som icke direkt hota den egna anläggningen men väl samhället.

Personer utom viss luftskyddspersonal få icke tillåtas lämna anläggningen, förrän »faran över» givits.

46. Anslaget »Förhållningsregler för järnvägspersonal under flyglarmtillstånd» (bl Fsbr 66) tillställs luftskyddsledare (motsvarande) i fred av sektionsföreståndare (motsvarande) likaså anslaget »Vid flyglarm!» (SJ bl 358 J) angående inläsning av kassor m m. Det sistnämnda anslaget erhålles från styrelsens biljett- och blankettkontor efter rekvisition i vanlig ordning. Anslag.

Anslagen fullständigas av luftskyddsledaren (annat planläggande befäl) och biläggas luftskyddsplanerna. Vid civilförsvarsberedskap anslås de på lämpliga platser.

47. Erforderliga armbindlar med bevingat hjul för legitimation enligt särtryck 11 rekvireras av planläggande befäl vid SJ hos förrådet i vanlig ordning. Vid EJ erhållas armbindlar enligt närmare bestämmande av vederbörande chef. Armbindlar m m för legitimation.

Angående legitimationskort, se bilaga 21.

48. Beträffande anläggning, som saknar skyddsrum, planlägges annat skydd (uppehållsplatser) för personalen under flyglarmtillstånd. Upphållsplatser om skyddsrum saknas.

49. (Reservnr)

Ordningstjänst.

Ordningsmän
i skyddsrum.

50: 1. Till ordningsman (jämte ställföreträdare) i skyddsrum bör utväljas person, som på grund av sin ålder och läggning kan beräknas besitta det lugn och omdöme, som kräves för att med tillräcklig auktoritet ingripa vid kritiska situationer.

2. Om skyddsrumsanläggning består av ett flertal mindre skyddsrum, bestämmer luftskyddsledaren ordningsmännens antal och rumsfördelningen på dessa.

3. Ordningsmans allmänna uppgifter framgå av en av styrelsen fastställd »Instruktion för ordningsman i skyddsrum» (bl Fsbr 69, återgiven i bilaga 7). Denna tillställs luftskyddsledare i fred av sektionsföreståndare (motsvarande) och skall tillika med andra enligt luftskyddsledarens bedömande erforderliga föreskrifter biläggas luftskyddsplanen samt utdelas till ordningsman vid civilförvarsberedskap. Föreskriften i nämnda instruktion om åtgärd, då skyddsrummet varit i bruk, bör så fattas, att ordningsman under beredskapsgrad I tid efter annan skall tillse, att skyddsrummet är i fullt brukbart skick (utbyta dricksvatten, kontrollera att övertrycksventiler icke hakat upp sig på grund av snö eller rostbildning osv).

Ordningsmän
på plattformar
m m.

51. Där luftskyddsledaren så finner erforderligt, avdelas särskilda ordningsmän för plattformar, väntsalar, tåg osv med uppgift att övervaka uppsökandet av skydd m m.

Här ifrågavarande ordningsmän kunna, sedan de slutfört ordningshållningen för tillfället begiva sig till skyddsrum och där stå till luftskyddsledarens förfogande för annan luftskyddstjänst, i den mån de icke särskilt uttagits till sådan. I vissa fall kan det vara lämpligt, att någon eller några av dem icke uppsöka skyddsrum utan kvarstanna på i möjligaste mån skyddade platser med uppgift t ex att förhindra obehöriga att skaffa sig tillträde till anläggningen.

Luftskyddsledare utfärdar vid behov särskild instruktion för dessa ordningsmän att tillställas dem vid civilförvarsberedskap.

Utrustning.

52. Ordningsmän utrustas med stål hjälm och gasmask.

53—54. (Reservnr)

Observations- och förbindelsetjänst.

Observations-
posts placering
m m.

55: 1. Vid järnvägsanläggning torde som regel vara tillfyllest med markobservation. Finnes därvid möjlighet att placera någon observatör på t ex signalbrygga, bro över bangården, i vattentorn o d, kan så med fördel ske. Han får då möjlighet att överblicka ett större område. Antalet observatörer kan härigenom möjligen minskas. Inom anläggning, där »anfallslarm» gives, bör den observationspost, som utlöser »anfallslarm», om möjligt ha sin observationsplats högt belägen. Omfattar anläggning större område, kan det dessutom vara lämpligt med en eller flera patrullerande observatörer, vilka då avpatrullera visst av luftskyddsledaren fastställt område. Brandpatrull (-vakt) kan, om så anses lämpligt, samtidigt tjänstgöra som patrullerande observatör.

2. Telefonförbindelse bör finnas mellan fast observationspost och luftskyddsledare. Saknas telefonförbindelse, måste ordonnans ställas till observationspostens förfogande för överbringande av meddelanden till luftskyddsledaren (luftskyddscentralen).

3. Observationspost bör ha tillgång till splitterskydd (skyddscur).

4. Av styrelsen fastställd »Instruktion för observationspost» (bl Fsbr 70, återgiven i bilaga 8) tillställs luftskyddsledare i fred av sektionsföreståndare (motsvarande) och skall, sedan den fullständigats, biläggas luftskyddsplanen samt utdelas till observationspost vid civilförvarsberedskap.

56: 1. Rapport bör såvitt möjligt tillställas mottagaren i skriftlig form. Många missförstånd undvikas härigenom och behandlingen av rapporten sker snabbare och säkrare. Härnedan lämnas exempel på ifylld intern rapport på av styrelsen fastställd blankett (bl Fsbr 76).

Rapportering.

RAPPORT.	
Från	<i>Observationspost nr 1</i>
Till	<i>Luftskyddsledaren</i>
Plats:	<i>Ställverket</i>
Händelse:	<i>Stor brand</i>
Kl:	<i>18.00</i>
ORDER.	
Från	<i>Luftskyddsledaren</i>
Till	<i>Brandavd nr 1</i>
.....	
.....	
ÅTERRAPPORT.	
Utförd kl:	<i>19.30</i>
Av	<i>Brandavd nr 1</i>
.....	
.....	
.....	

Under rubriken »Rapport» införas avsändare, mottagare, skadepåplats, inträffad händelse, dennas ungefärliga omfattning och tidpunkt härför.

Efter bedömning av läget inför luftskyddsledaren under rubriken »Order» namn och nummer på den avdelning (patrull), som skall taga hand om skadan i fråga.

Efter fullgjort uppdrag antecknas detta under rubriken »Återrapport», varefter rapporten återställs till luftskyddsledaren. Här påföres även övrigt att meddela i samband med utförandet av ålagt arbete.

Blanketten kan användas vid såväl telefoning som när rapport sändes medelst ordonnans. Rapportblock tillställs luftskyddsledare i fred av sektionsföreståndare (motsvarande), biläggas luftskyddsplanen och utdelas vid behov.

För rapporter till allmänna civilförsvaret användas där fastställda blanketter, vilka kunna erhållas genom vederbörande civilförsvarschef.

2. Om ordonnans användes, måste han vara väl lokaliserad såväl inom anläggningen som dess närmaste omgivning. Ingen tvekan får råda beträffande rapportväg eller uppehållsplats för rapportmottagaren.

3. Vid planläggningen av rapporteringen sökes samråd med civilförsvarschefen om den ömsesidiga verksamheten, varvid bl a vid behov framföras önskemål i fråga om rapportställens belägenhet m m.

Personval och utrustning.

57: 1. För observations- och rapporttjänst uttages lättrollig personal, som är vaken och har snabb iakttagelseförmåga.

2. Observationspost utrustas med stål hjälm, gasmask, ficklampa, rapportblock, blyertspenna och i mån av tillgång kikare.

Ordonnans utrustas med cykel (eventuellt), stål hjälm, gasmask, gummistövlar, ficklampa, rapportblock och blyertspenna.

Materielen rekvideras, om icke annat föreskrives, från förrådet i vanlig ordning.

58. (Reservnr)

Brandtjänst.

Organisation och utrustning m m.

59: 1. Vid beredskaps- och krigstillstånd måste järnvägarna räkna med att själva bekämpa brand inom eget område. Hjälp från allmänna civilförsvaret torde endast undantagsvis kunna påräknas. Brandberedskapen bör därför redan under fred vara så väl organiserad, att den under krigsförhållanden effektivt och omedelbart kan ingripa. Det är på utrustningen med eldsläckningsmateriel, på vattentillgången och på brandtjänstpersonalens kunnighet och energiska arbete det beror, om brandskadorna skola kunna hållas nere. Bekämpning av brand skall igångsättas snarast efter upptäckt, alltså principiellt även under pågående flyganfall.

2. Brandtjänstens omfattning vid en anläggning beror bl a på anläggningens storlek, tillgång på personal och materiel.

a) Brandkår sammansättes och utrustas enligt vederbörande linjebefäls bestämmande. Under beredskapsgrad I och vid civilförsvärsövning lyder brandkårschefen direkt under luftskyddsledaren.

b) Brandavdelning (vid behov flera) uppsättes för betjäning av motorspruta, annan tyngre eldsläckningsmateriel eller av fast brandpostnät. Brandavdelning med motorspruta bör bestå av avdelningsledare och motorsprutskötare samt 4—6 man, beroende på pumpverkets kapacitet och antalet vattenstrålar, som kan uttagas. Beträffande annan tyngre eldsläckningsmateriel bestämmer luftskyddsledare personalstyrkan. Utöver släckningsmateriel bör brandavdelning tilldelas personlig utrustning bestående av gummistövlar och överdragskläder, varjämte varje avdelning utrustas med 1 kofot, 1 pikyxa, 1 spade och 1 spett. Brandavdelning tilldelas dessutom koloxidfilter. Dessa jämte tillhörande slangar och väskor förvaras under fred på centralförrådet i Örebro. Vid beredskapsgrad I skola de utsändas till i bilaga 9 angivna tjänsteställen och till i bilagan angivet antal. Det bör beaktas, att koloxidfilter icke äro lagringsbeständiga.

c) Brandpatrull (vid behov flera) uppsättes dels inom större anläggningar, där den genom sin lättrollighet insättes att nedkämpa mindre eldsvådor, men kan dessutom ingripa mot större brand, till dess brandkår eller brandavdelning upptager släckningsarbetet, dels inom mindre anläggningar, där tillgången på framför allt personal är begrän-

sad och endast lättare släckningsmateriel finnes. Brandpatrull utgöres av patrulledare samt 2—3 man, och utrustningen består helst av blockpump, eljest av pytpump med fotplatta eller pytsspruta samt 4 hinkar, 1 svabb, 1 spade samt 1 pikyxa. För brandpatrulls räkning böra dessutom lådor eller påsar med sand utplaceras på vindar, i trappuppgångar o d ställen.

3. Brandpatrull skall under flyglarmtillstånd vara redo att på eget initiativ skyndsamt ingripa för bekämpande av brand, innan denna vunnit större utbredning. Patrullen skall därför genom patrullering noggrant bevaka anvisat område under flyglarmtillstånd. Brandpatruller böra organiseras för hel byggnad, för del av större byggnad eller för grupp av ett antal närliggande byggnader. Om så anses lämpligt, kan patrulledare bestämma, att patrullen uppehåller sig på ur brandbekämpnings-synpunkt lämpligt ställe, och en man avdelas att såsom brandvakt ombesörja avpatrulleringen.

4. Varje för brandtjänst uttagen person skall, utöver tidigare nämnd utrustning, tilldelas gasmask (i vissa fall med koloxidfilter, jfr art 68: 3), stål hjälm, ficklampa och första förband.

5. Till skydd mot värmestrålningen är det lämpligt att använda s k eldskärm. Denna kan antingen fastgöras på strålröret eller göras fristående. Eldskärm att fastgöra på strålröret finnes att köpa i allmänna marknaden. Fristående eldskärm göres av trä eller träfiberplatta, som bstrykes med godkänd eldskyddsfärg. Storleken bör vara omkring 1×1 m. Den skall vara lätt att flytta och bör därför på insidan vara försedd med en bygel eller handtag för dess manövrering. Med en enkel anordning kan man få skärmen att stå för sig själv. Ett avlångt glasförsatt titthål göres i övre högra delen. Dessutom kan för införing av strålröret en rund öppning, som kan stängas med en plåtbit o d, göras under titthålet. Eldskärmen möjliggör för strålföraren att komma eld-härden närmare, och genom titthålet får han god sikt för inriktning av vattenstrålen. Eldskärmar anskaffas enligt luftskyddsledarens (annat planläggande befäls) bestämmande.

6. Livlina bör också anskaffas enligt luftskyddsledarens (annat planläggande befäls) bestämmande. Livlina användes bl a för att ange återvägen vid arbete i rökfyllda lokaler. Den kan dessutom användas för avspärrning av farliga områden m m.

7. Materiel för brandtjänsten rekvireras, om icke annat bestämmes, från förrådet i vanlig ordning.

8. Vid vissa driftcentraler äga SJ och statens vattenfallsverk gemensamt tryckluftskumaggregat. Eventuell brand på intilliggande obemannad anläggning tillhörande statens vattenfallsverk bekämpas på sådana platser av brandavdelning (-patrull) från SJ.

60. Brandtjänstens effektivitet är i högsta grad beroende av vattentillgången. Utan riklig tillgång på vatten är icke endast släckning utan även brandbegränsning från början dömd att misslyckas. Att lita endast på tillförseln från befintligt vattenledningsnät måste anses uteslutet i samband med större bombningsföretag mot en ort. Vattenledningen kan slås sönder. Vattenfrågan bör därför ägnas stor uppmärksamhet. Branddammar böra ordnas i mån av behov, vintertid böra vakar hållas öppna, brandposter ägnas särskild omsorg vintertid, vattenreserv om minst 100 liter ordnas om möjligt i varje våning i hus med flera än en våning m m. Särskilt för brandpatrullernas förstahandsbehov bör vattenreserv med tunnor, hinkar och andra lämpliga kärl ordnas på för patrullerna lätt åtkomliga ställen. I fred befintliga tappkranar med slang beaktas.

Vattentillgång.

Förebyggande
brandskydd.

61. Det förebyggande brandskyddet är redan i fred av största vikt för att förhindra uppkomsten av eldsvådor och för att underlätta begränsning och släckning av sådana. I krig måste man—även bortsett från av fienden anstiftad brand—räkna med större brandrisker, beroende på bl a ersättningsbränslen, ökad arbetstäkt, brist på goda smörjmedel m m. De förebyggande brandskyddsåtgärderna måste därför senast vid intagande av civilförsvarsberedskap ägnas uppmärksamhet och i erforderlig mån planläggas. Särskilt följande bör därvid iakttagas.

Obehövligen träskjul o d i närheten av bebyggelse rivs och trävirket bortföres. Upplag av brännbart material vid byggnader undanskaffas. Brännbara upplag skiljas genom effektiva brandgator från byggnader och från varandra. Vindar och svåråtkomliga utrymmen befrias från brännbara föremål, skräp o d. Takstolar av trä och annat trävirke på vindar m m bestrykas med av statens provningsanstalt godkänd eldskyddsfärg (åtgärden vidtogs vid beredskapsgrad I).

Samarbete
inom orten.

62. Även om hjälp från allmänna civilförsvaret i regel icke torde kunna påräknas, skall vid brandtjänstens planläggning intimt samarbete äga rum med civilförsvarschefen och närbelägna verksskydd. Därvid bör bl a vid behov överenskommas om gemensam användning av brandposter och branddammar eller andra åtgärder för att säkra vattentillgången.

63. (Reservnr)

Teknisk tjänst.

Organisation
och utrustning
m m.

64: 1. Röjnings- och räddningsavdelning (vid behov flera) av lämplig sammansättning organiseras vid anläggning av kategori I utom driftcentral. Vid övriga anläggningar med sådan tjänst är det lämpligt att sammanlå den med t ex brandtjänsten. Erfordras större och mera omfattande uppställnings-, förstärknings- och rivningsarbeten, göres framställning om sådana arbetens utförande till banavdelningen eller till civilförsvarschefen på orten.

2. Bombröjning bör företrädesvis ske genom allmänna civilförsvarets försorg och inom detta av särskilt organiserade bombröjningsförband. Samråd om hjälp härutinnan sökes vid planläggningen med civilförsvarschefen. Härvid beaktas dock följande.

På anläggning av kategori I, där viss bombröjningsmateriel (lyftblock, stubbrytare med block och lina o d) redan finnes och där personal erhållit *fortlöpande* undervisning och övning i behandling av icke briserade bomber, kan sådan personal biträda bombröjningsförband vid oskadliggörande av icke briserade bomber. Inom banmästaravdelning bör dock bombröjningsavdelning uppsättas och personal *fortlöpande* övas. Hjälp från bombröjningsförband torde nämligen i regel icke kunna påräknas för oskadliggörande av bomber på linjen. Om distriktschef så anser lämpligt, kan gemensam bombröjningsavdelning uppsättas för flera banmästaravdelningar. En bombröjningsavdelning bör bestå av 1 ledare och 5 man.

3. För teknisk tjänst väljas helst stationära tjänstehavare från ban- och maskinavdelningarna (i regel dock icke banbevaknings- och ledningspersonal o d eller personal uttagen för hjälp- eller reparationsberedskap). Det är nämligen fördelaktigt, att så många som möjligt äro yrkesmän, såsom byggnadsarbetare, svetsare, montörer osv.

4. Materielen för den tekniska tjänsten är i viss mån beroende på de arbeten, som kunna tänkas komma till utförande (trä- eller stenbe-

byggelse o d). I materielutrustningen bör emellertid ingå domkrafter, hackor (korpar), hammare, huggmejslar, kofötter, linor, sliprar, sparrar och plank, släggor, spadar (skyfflar), spett, sågar och yxor m m till det antal, som bedömes erforderligt. Varje person i sådan tjänst bör dessutom utrustas med stål hjälm och gasmask samt i mån av tillgång gummistövlar. Materielen rekvireras, om ej annat föreskrives, från förrådet i vanlig ordning.

5. Beträffande personal i teknisk tjänst är det av särskild vikt, att den erhåller kännedom om de inom anläggningen befintliga olika byggnadernas konstruktion och byggnadssätt samt om befintliga vatten- och gasledningar m m. Då sådan personal kan tänkas behöva insättas som hjälp för och förstärkning av brandpersonal, bör den även göras förtrogen med befintlig eldsläckningsmateriel. Kunskap i gasskyddstjänst är dessutom önskvärd.

65. (Reservnr)

Gasskyddstjänst.

66. Utförande genom det allmänna civilförsvaret av gasskyddstjänst även vid järnvägsanläggning planlägges genom överenskommelse med civilförsvarschefen. Därvid eftersträvas bl a, att avgasningsplats förläggas i anläggningens närhet.

Överenskommelse med civilförsvarschef.

67: 1. Har gasskyddstjänsten icke ordnats genom överenskommelse med civilförsvarschef enligt art 66, organiseras vid anläggning av kategori I utom driftcentral egen indikerings- och saneringsavdelning (lämpligt med sammanslagning under en ledare) samt, då avståndet till allmänna civilförsvarets avgasningsplats befinner sig för långt, särskilt avgasningsställe (jfr dock mom 4). Organiseringen sker oberoende av om reparationsberedskapslag med gasskyddsutrustning skulle finnas uppsatt vid anläggningen.

Organisation och utrustning m m av egen gasskyddstjänst.

Vid planläggningen sökes samråd med civilförsvarschefen (jfr art 66).

2. Indikerings- och saneringsavdelning bör i allmänhet bestå av 2—4 patruller, t ex en indikeringspatrull och en saneringspatrull (minimum) eller två indikerings- och två saneringspatruller (maximum), som arbeta gemensamt. Indikeringspatrull består av 1 ledare och 2 man, saneringspatrull av 1 ledare och 4 man. All personal i patrullerna skall kunna utföra såväl indikering som sanering.

Materielutrustningen för indikerings- och saneringsavdelning framgår av bilaga 10. Materiel, som enligt nämnda bilaga tillhandahålles av civilförsvarsstyrelsen, rekvireras genom styrelsens försvarsbyrå. Övrig materiel rekvireras genom förrådet i vanlig ordning.

3. Indikerings- och saneringspersonal ävensom personalen i övrigt inom anläggningen skall vara förtrogen med grunderna och sättet för avgasning.

4. Redan planlagda avgasningsställen skola bibehållas, men nya sådana böra icke upprättas utan styrelsens försvarsbyrås hörande. Möjligheterna för järnvägarna att upprätta avgasningsställen äro nämligen begränsade. Planlagda avgasningsställen skola iordningställas vid intagande av beredskapsgrad I.

På avgasningsställe erfordras materiel i följande omfattning:

a) på anläggning med en personalstyrka över 200 man, avgasningsmateriel för 50 personer = hel sats,

b) på platser där styrkan är högst 200 man, avgasningsmateriel för 25 personer = halv sats,

c) erfordras jämväl särskilt avgasningsställe för kvinnor, beräknas sådant för 25 personer = halv sats.

Materielåtgången för sats framgår av bilaga 11.

Angående gasvårdsmateriel i förbandslåda, se art 71.

Enskilt skydd. **68:** 1. Utöver personer, som ingå i luftskyddsorganisationen och som enligt anvisningarna för de olika verksamhetsgrenarna skola utrustas med gasmask, skall gasmask av typ A (i regel) tilldelas följande tjänstehavare, nämligen

a) halva styrkan av personalen för hjälpvagns bemanning — denna personal förses dessutom till 10 % med gummistövlar och handskar, gasskyddsförkläden samt gaspuder och indikeringspapper,

b) förare på hjälp- och reparationståg jämte biträden,

c) trafik-, ban- och elektrosektionsföreståndare (motsvarande) med närmaste män samt deras motorförare och chaufförer på tjänstebilar,

d) bannmästare (motsvarande), närmaste man samt sträckvakter,

e) personal som under krig tjänstgör i driftcentraler,

f) förare på ånglok jämte biträden,

g) personal på motorfordon, uttagna för reparationsberedskapen, och h) tågfarjepersonal.

Här nämnd personal tilldelas i regel även stålhjälp.

2. Personal, som icke beräknas komma att utföra ansträngande kroppsarbete i täta gaskoncentrationer, t ex tåg- och lokledare, tågklarare, lokpersonal på elektrifierade linjer, bussförare m fl, kan tilldelas gasmask av enklare typ (folkgasmask).

3. Koloxidfilter till gasmask utsändas vid beredskapsgrad I enligt bilaga 9.

Detalj-
anvisningar.

69. Närmare anvisningar om gasskydd finnas i civilförsvarsstyrelsens (luftskyddsinspektionens) allmänna anvisningar nr 2, »Luftskyddets gasskyddstjänst», åttonde och eventuella senare upplagor.

70. (Reservnr)

Sjukvårdstjänst.

Organisation
och utrustning
m m.

71: 1. Näst efter brandtjänsten får sjukvårdstjänsten anses vara den viktigaste tjänstegrenen inom luftskyddet. Dess omfattning vid en anläggning beror bl a på personaltillgången. Lämpligt är att kvinnlig personal uttages till sådan tjänst.

a) På anläggning av kategori I utom driftcentral organiseras sjukvårdsavdelning, vilken består av avdelningsledare, ett antal samariter och erforderligt antal bärpatruller om vardera helst 3 personer (2 bärare och 1 samarit).

b) På anläggning av kategori II uppsättes minst en bärpatrull enligt mom 1 a). Dessutom skall på sådan anläggning samt på driftcentral finnas minst en förbandslåda, kompletterad med gasvårdsmateriel enligt mom 4, och ett antal samariter.

c) På anläggning av kategori III skall finnas förbandslåda.

2. Finnas möjligheter därtill, bör förbandsställe för svårt skadade ordnas i skyddsrum eller annan lokal. Lokalen bör vara lätt att hålla ren och bör ha tillgång till vatten. Förbandsställe bör helst ha två

rum, det ena som behandlingsrum med liggplats för behandling (t ex ett större bord o d) och det andra med liggplatser för dem, som senare skola överföras till sjukvårdsinrättning.

Eftersträvas bör, att sjuka och skadade personer icke förvaras i samma lokal som oskadade.

3. Skadade och sjuka personer, som äro i behov av ytterligare hjälp, sedan de erhållit den första hjälpen, anmälas av ledaren för sjukvårdstjänsten till luftskyddsledaren för vidare transport till sjukvårdsinrättning. Luftskyddsledaren anmäler förhållandet till civilförsvarschefen. Genom det allmänna civilförsvarets försorg avhämtas sådana personer så snart som möjligt. Vid katastroftillfällen kan det dock dröja lång tid, innan sjuka och skadade kunna avhämtas. Ligger sjukvårdsinrättningen icke för långt bort, kan det därför gå fortare, om skadade och sjuka föras dit genom luftskyddsledarens försorg. Härvid är det lämpligt att använda cykelbåtar eller truckar. Sådan transport får som regel icke utföras under flyganfall.

4. Sjukvårdsmaterielen utgöres i allmänhet av en eller flera förbandslådor (finnas redan under fred) samt bårmateriel, vilken i vanlig ordning rekvireras från förrådet.

För behandling av skador åstadkomna genom stridsgas bör förbandslådornas innehåll på anläggning av kategori I och II samt i hjälpvagnar kompletteras med särskild gasvårdsmateriel. Kompletteringsattsernas innehåll framgår av bilaga 12. De rekvireras från centralförrådet i Örebro men levereras först vid beredskapsgrad I.

Då det är fördelaktigt, att viss sjukvårdsmateriel medföres av samarit (bårpatrull), som utgår att uppsöka, hjälpa och avhämta skadade personer, utrustas denna personal med samaritväska att bäras i rem över axeln. Väskorna rekvireras i vanlig ordning från förrådet.

5. Personer uttagna för sjukvårdstjänst skola utrustas med gasmask och stål hjälm.

6. Vid planläggningen av sjukvårdstjänsten sökes samråd med civilförsvarschefen, varvid bl a vid behov eftersträvas, att förbandsplats för läggas i anläggningens närhet.

72—74. (Reservnr)

Materiel.

75: 1. Behovet av luftskyddsmateriel vid en anläggning skall framgå av luftskyddsplanen, av vilken även skall framgå tillgången och eventuell brist samt hur den sistnämnda skall fyllas. Planläggande befäl är ansvarigt för, att vid civilförvarsberedskap brister i materielhänseende avhjälpas (eventuellt efter framställning till högre befäl).

2. I första hand bör tagas i anspråk sådan materiel, som ingår i anläggningens fredsutrustning. Sådan materiel skall icke vara L-märkt.

Av eljest behövlig materiel tillhandahålles viss del av statsverket (civilförvarsstyrelsen), exempelvis gasskyddsmateriel. Övrig materiel anskaffas och bekostas av järnvägarna själva (vid SJ med driftmedel), om icke annat föreskrives.

3. Upphandling av luftskyddsmateriel sker vid SJ i regel på samma sätt som annan upphandling och effekterna rekvireras i vanlig ordning från förrådet, om icke annat föreskrives. Vid EJ gälla härutinnan de särskilda föreskrifter, som vederbörande finner erforderliga utöver detta särtryck.

4. Anskaffad luftskyddsmateriel får icke skingras (utlånas) utan medgivande från styrelsens försvarsbyrå.

Behovet
och dess
tillgodoseende.

Dylik materiel för eldsläckning samt för övningsändamål må tagas i anspråk under fred.

5. Skyldigheten att anskaffa, förvara och underhålla luftskyddsmateriel är stadgad i civilförsvarslagen.

Materielbok.

76: 1. Planläggande befäl eller av detta förordnad särskild tjänstehavare skall föra materielbok över all luftskyddsmateriel för anläggningen oavsett var den förvaras. Härför kan användas vanlig annotationsbok (SJ bl 367 D) eller annan lämplig blankett, vilken upplinjerats enligt bilaga 13.

Materiel, som erhålles genom civilförsvarsstyrelsen, föres för sig och sådan som järnvägarna själva anskaffat för sig.

Ett upplägg eller del av upplägg användes för varje materielslag (sats).

2. I materielboken antecknas för vederbörligt materielslag behovet enligt gällande luftskyddsplan och behållningen vid inventeringen den 1 februari 1947, kompletterad enligt senare händelser (nya och ändrade uppgifter, nytillkommen materiel o d). Efter hand som materiel tillkommer eller utgår, göres anteckning härom med angivande av år och datum för förändringen, varjämte behållningen ökas resp minskas.

Förvaring.

77: 1. Luftskyddsmateriel och i första hand gasskyddsmateriel förvaras med nedan angivna undantag under fred i det eller de samlingsförråd inom resp distrikt, som på distriktschefens förslag bestämmes av styrelsens försvarsbyrå. Erforderliga föreskrifter om materielslag uppläggning m m meddelas av distriktschefen.

Mörklägningsmateriel och i art 59 för brandpatruller nämnd materiel ävensom tappkransslangar, särskilda vattenbehållare o d förvaras alltid inom den fastighet, där den skall användas. För förvaring av eldsläckningsmaterielen (utom hinkar) för brandpatruller kunna särskilda förvaringsskåp tillverkas och uppsättas på lämpliga ställen (förstugor, källaruppgångar o d).

Tyngre brandsläckningsmateriel med tillbehör förvaras icke heller i samlingsförråd.

2. Vid samlingsförråd förordnar sektionföreståndaren (motsvarande) särskild tjänstehavare att i egenskap av materielförvaltare under befäl av luftskyddsledaren på platsen ansvara för materielslag förtecknande, vård och återutsändning enligt nedan. Över materielen i samlingsförrådet uppgör materielförvaltaren summarisk förteckning med bl a uppgift om »ägare» (den stf, bm, ledm osv, som materielen är avsedd för), materielslag (sats), antal, olika storlekar i förekommande fall m m.

För att underlätta återutsändning för krigsplacering uppgör materielförvaltaren utsändningslistor, på vilka angivas mottagare, mottagningsstation, materielslag, antal m m. Utsändningslistorna bifogas tjänstefraktsedeln, när materielen återutsändes. De kvitteras av mottagaren och återsändas till samlingsförrådet. Tjänstefraktsedel utfärdas under fred. Datum och eventuellt kolliantal ifyllas vid utsändningen.

Materielen utsändes från samlingsförråd till vederbörlig »ägare» omedelbart vid civilförsvarsberedskap eller dessförinnan på särskild order från styrelsen. Luftskyddsledaren på platsen anger denna åtgärd i sin luftskyddsplan och övervakar, att den verkställs.

Angående förfarande vid kassering och förlust, se art 78.

3. I förvaringslokaler för luftskyddsmateriel måste luften ha viss fuktighetsgrad (50—70 %). För att möjliggöra kontroll av luftfuktigheten i förrådslokalerna har genom styrelsens försorg anskaffats ett antal hygrometrar av märket »Hygro», vilka tilldelats distrikten. Funktionssättet hos dessa bygger på, att viss materiel vid stigande fuktighet förlänges och vid sjunkande fuktighet förkortas. En tråd av dylik materiel är i ena ändan fast inspänd i instrumentet, under det att den andra ändan genom en utväxlingsanordning är förbunden med en visare, som anger relativa luftfuktigheten på en skala. På »Hygro» finnes dessutom justeringsmöjlighet.

Hygrometern kan efter en längre tids användning giva felaktiga utslag. Instrumentet bör därför helst varje månad justeras. Detta tillgår så, att en ylletrasa blötes i vatten, urvrides och lindas om hygrometern, som får ligga över natten i trasan. Då trasan borttages dagen efter, skall visaren stå på 100 (mättad luftfuktighet), om hygrometern är riktigt inställd. Är så icke fallet, justeras hygrometern omedelbart med den på baksidan befintliga justeringstappen, så att visaren ställer sig på 100. Justeringstappen sitter under locket på baksidan. Detta tages bort genom att avlägsna den spärring, som fasthåller det.

Luftfuktigheten kan också mätas på följande sätt.

Två vanliga yttertermometrar användas; den ena torr och den andra »våt». Den termometer, som skall vara »våt», påsättes nedtill (dock icke över kvicksilverbehållaren) en »strumpa» av tunn muslinsväv, vilken, när prov skall företagas, fuktas med helst destillerat vatten. Gradtalet på de båda termometrarna bör under samma betingelser överensstämma. Den torra och den »våta» termometern upphängas under 3—5 min i samma lokal och fläktas under tiden med en trasa, papper eller annat lämpligt hjälpmedel. Gradtalet sjunker på den »våta» termometern. Med hjälp av en psykrometertabell (bilaga 14) kan man sedan få fram den relativa fuktigheten. I kol till vänster uppsöker torra termometers gradtal (= rummets temperatur). I övre vågräta raden uppsöker talet för skillnaden i gradtal mellan de båda termometrarna. I brytpunkten mellan gradtalet i kol till vänster och differensstalet i övre vågräta kol finner man procenttalet för relativa luftfuktigheten.

78: 1. Materiel, som är i behov av reparation — även genom civilförsvarsstyrelsen erhållen sådan — skall i största möjliga utsträckning repareras genom järnvägens försorg. Därest reparation (t ex skador på gasmasker) icke kan utföras av järnvägen, skall förhållandet anmälas till styrelsen, som efter samråd med civilförsvarsstyrelsen meddelar besked.

Reparation,
kassering och
förlust.

2. Kassering av materiel, tillhandahållen av civilförsvarsstyrelsen, får ske först efter medgivande från styrelsens försvarsbyrå. Förslag till kassering insändes genom distriktschef till styrelsens försvarsbyrå med s k kassationsrapport. Av rapporten skall framgå antal av och benämning på materielen samt förslag till huru med den skall förfaras. Därest viss person kan göras ansvarig för att materielen måste kasseras, och omständigheterna äro sådana, att denne anses böra bestraffas, skall även detta meddelas. Det ankommer sedan på civilförsvarsstyrelsen att från fall till fall avgöra, om ersättning skall utkrävas eller icke.

3. I fråga om förkommen materiel, tillhandahållen av civilförsvarsstyrelsen, skall s k förlustrapport sändas på samma sätt och innehålla i tillämpliga delar samma uppgifter som kassations-

rapport. Även i detta fall är det civilförsvarsstyrelsen, som med ledning av inkomna rapporter avgör, om ersättning kommer att begäras för den förkomna materielen.

Besiktning och inventering.

79: 1. Luftskyddsmateriel, upplagd vid resp anläggningar eller i samlingsförråd, skall i fred minst en gång årligen besiktigas av luftskyddsledaren (vid samlingsförråd tillsammans med materielförvaltaren, om icke distriktschefen annat bestämt).

Av besiktningen betingade åtgärder vidtagas eller föreslås till högre befäl.

2. Inventering av luftskyddsmaterielen verkställs, när distriktschef så bestämmer, och i övrigt enligt särskilt meddelande från styrelsens försvarsbyrå.

Årssammandrag.

80: 1. Årligen under oktober månad skall beträffande materiel, tillhandahållen av civilförsvarsstyrelsen, distriktsvis (EJ-vis) upprättas sk årssammandrag, utvisande tillkomst och avgång under året samt behållningen den 1 oktober. Varje luftskyddsledare (materielförvaltare vid samlingsförråd) lämnar tjänstevägen uppgift till distriktschef, hos vilken uppgifterna sammanställas. Årssammandraget insändes till styrelsens försvarsbyrå före årets utgång och åtföljes av kassations- och/eller förlustrapporter, i den mån kassering (förlust) icke tidigare anmälts.

Årssammandraget skall, när så av distriktschef anses behövt, eller av styrelsens försvarsbyrå särskilt meddelats, uppgöras med ledning av verkställd inventering. Årssammandrag skall insändas, även om inga förändringar skett i materielbeståndet. Försvarsbyrån lämnar civilförsvarsstyrelsen årligen en sammanställning av årssammandragen.

2. Vad i mom 1 sägs om materiel, som tilldelats genom civilförsvarsstyrelsen, skall enligt distriktschefs bestämmande tillämpas även beträffande av järnvägarna själva anskaffad materiel. Årssammandrag för sådan materiel behöver dock icke insändas till styrelsens försvarsbyrå, såvida icke distriktschef anser förhållandena så påkalla.

Krigsplacering av viss materiel.

81. Gasmasker, stålhelmar och armbindlar för legitimation skola vid beredskapsgrad III och II placeras centralt under luftskyddsledarens (motsvarande) vård. Under beredskapsgrad I skola de vara individuellt utdelade och medföras av vederbörande såväl under tjänstgöring som på fritid. Luftskyddsledare (motsvarande) kontrollerar detta på lämpligt sätt.

Motsvarande gäller även för sådana legitimationskort, som utfärdats enbart för passerrätt vid flyglarm (jfr bilaga 21).

82—84. (Reservnr)

Personal.

Inskrivning och beordring.

85: 1. Enligt anläggningens luftskyddsplan erforderlig aktiv och förstärkningspersonal uttages (= inskrives) av planläggande befäl dvs i regel luftskyddsledaren. Förstärkningspersonal, som därutöver erfordras för luftskyddstjänst, beordras i vanlig ordning, när behovet inträder.

2. För anläggningens luftskydd må, i den mån personalbehovet enligt luftskyddsplanen icke kan fyllas på annat sätt, även uttagas sådana civilförsvarspliktiga personer, som utan att vara järnvägsanställda ha sin huvudsakliga sysselsättning eller äro bosatta inom anläggningen, t ex

järnvägsmäns familjemedlemmar samt personal på järnvägshotell och postanstalter. Beträffande sådana personer gäller särskilt följande.

a) Den uttagne anmodas (lämpligen i meddelande enligt mom 4) att vid flyttning till annan bostad eller bostadsort ofördröjligen till planläggande befäl anmäla sin nya adress och eventuellt telefonnummer. Även namnbyte anmäles.

Samtidigt meddelas vederbörande, att han (hon) under högsta civilförsvarsberedskap icke utan medgivande av planläggande befäl må lämna civilförsvarsområdet. Om arbetsplatsen eller bostaden är belägen utanför civilförsvarsområdet, må vederbörande dock begiva sig till arbetsplatsen eller bostaden, om hans (hennes) tjänstgöring inom luftskyddet tillåter det.

b) Om den uttagne avflyttar från och/eller lämnar sin sysselsättning vid anläggningen, upphäves uttagningen.

c) Angående uttagningen skall planläggande befäl underrätta civilförsvarshövdingen med angivande av den uttagnes namn och adress. Så skall även ske, då uttagningen upphäves, varvid dessutom den nya adressen meddelas.

3. Uttagning av luftskyddspersonal måste föregås av en bedömning av den ifrågasatta personens lämplighet för uppgiften och möjligheten att fullgöra den. Sålunda måste hänsyn bl a tagas till hälsotillstånd, omvårdnad av barn eller äldre, planerad utrymning o d. Lyder den ifrågasatta personen i tjänstehänseende icke under det planläggande befälet utan står under annat befäl (eventuellt under målsman), sökes samråd med detta, så att uttagningen sker i samförstånd.

4. Den uttagne underrättas skriftligt av planläggande befäl genom »Meddelande om inskrivning i järnvägsverkskyddet» (bl Fsbr 71, återgiven i bilaga 15). Meddelandet lämnas mot kvitto, som förvaras vid luftskyddsplanen.

Om uttagningen upphäves av andra skäl än avgång ur tjänst eller upphörd civilförsvarsplikt, underrättas den uttagne även härom av planläggande befäl, som därvid återställer nyssnämnda kvitto.

Angående utfärdande av personalkort m m, se bilaga 3 b.

5. Till järnvägsbefälet framförda frågor angående järnvägspersonals inskrivning (uttagning) till annat civilförsvar (särtryck 11 art 13: 2) hänskjutas i förekommande fall till styrelsens försvarsbyrå.

86: 1. Utbildningen av uttagen luftskyddspersonal omfattar första utbildning och repetitionsutbildning. Utbildning och övningar.

Första utbildning omfattar i sin tur allmän utbildning, tjänsteutbildning och befälsutbildning.

2. Allmän utbildning och tjänsteutbildning meddelas genom försorg av planläggande befäl (i regel luftskyddsledaren). Utbildningen avser att bibringa personalen inom luftskyddsorganisationen allmän kännedom om civilförsvaret samt de särskilda kunskaper och färdigheter, som erfordras för fullgörande av den luftskyddstjänst, till vilken personalen uttagits, samt för handhavande av tillhörande materiel. Utbildningen bör omfatta 8 timmar. Normalplan jämte detaljanvisningar, se bilaga 16.

3. Befälsutbildning meddelas personal, som uttagits till befäls befattning (ledare) och bedrivs sålunda:

a) Avdelnings- och patrulledare skola på distrikten (EJ) genomgå en första utbildning omfattande 17 timmar. Normalplan jämte detaljanvisningar, se bilaga 17. Utbildningen ledes vid SJ av distriktens instruktör.

törer, vilka vid behov få anlita allmänna civilförsvarets instruktörer. Distriktschef bestämmer tidpunkt och plats för sådan utbildning samt bestämmer, vilka som skola genomgå den.

b) Genom styrelsens försorg anordnas i Stockholm kurser för sådana luftskyddsledare jämte ställföreträdare, som icke tidigare genomgått kurs. Kurser anordnas i mån av behov och omfatta vardera 27 timmar. Normalplan framgår av bilaga 18.

Varje år den 1 februari och 1 augusti meddelar distriktschef till styrelsens försvarsbyrå uppgift på tjänstehavare, som förordnats till luftskyddsledare eller ställföreträdare och vilka icke tidigare genomgått nyssnämnda kurs.

4. Repetitionsutbildning ordnas inom distrikten (EJ) sålunda:

a) Genom planläggande befäls försorg meddelas personalen inom luftskyddsorganisationen vart 3 år repetitionsutbildning huvudsakligen enligt i mom 2 nämnd normalplan (bilaga 16).

b) Genom distriktschefs försorg ordnas repetitionskurser för luftskyddsledare jämte ställföreträdare. Nämnda luftskyddsbefäl skall genomgå sådan kurs vart 3-år. Kurserna ledas av instruktörerna, varvid i bilaga 17 angiven normalplan i huvudsak följes. Hinder möter icke, att befälsutbildning av avdelningsledare m fl och repetitionskurs för luftskyddsledare sammanslås. Distriktschef bestämmer tidpunkt och plats samt beordrar deltagarna.

5. Fullgjord utbildning skall av planläggande befäl angivas i vederbörligt personalkort i luftskyddsplanen.

6. Till ovan nämnda befälsutbildning och repetitionsutbildning för luftskyddsledare jämte ställföreträdare vid SJ få enskilda järnvägar sända deltagare, dock utan särskild kostnad för SJ. Distriktschef under rättar chef för enskild järnväg, när utbildning anordnas inom distriktet. På i mom 3 b) nämnda tider underrättar chef för enskild järnväg styrelsens försvarsbyrå, om luftskyddsledare (ställföreträdare) behöver genomgå första utbildning. Hinder möter icke, att instruktör från SJ ställes till enskild järnvägs förfogande, om så erfordras.

7. Kostnader, såsom lokalyra, lärararvoden och materielkostnader, för av distrikten anordnad utbildning bestridas av distrikten själva.

8. Större övningar (i regel i samband med allmänna civilförsvarets) anordnas på order från styrelsens försvarsbyrå.

87—89. (Reservnr)

Samarbete med allmänna civilförsvarsmyndigheter m fl.

Samråd och samverkan.

:90 1. För att vinna möjligast effektiva samordning på luftskyddets område är det av allra största vikt, att samråd och samverkan ske mellan järnvägs- och allmänna civilförsvarsorgan m fl i olika instanser (jfr särtryck 11). Järnvägarnas fackbetonade särställning i luftskyddshänsende får icke leda till splittring i det totala civilförsvaret.

2. Vid luftskyddets planläggning framkommet behov av samverkan (överenskommelse, orientering) med civilförsvarschef m fl skall vara angiven i luftskyddsplanen.

För planläggningen av samarbetet är personlig kontakt mellan civilförsvarschef m fl och planläggande järnvägsbefäl önskvärd.

För krigsverksamheten skola telefonförbindelser etc mellan parterna vara säkerställda.

91—99. (Reservnr)

II. MARKSKYDD.

Planläggning.

100: 1. Den järnvägarna åliggande planläggningen av markskyddet ankommer utom på styrelsen (vissa grundläggande planer) på linjemyndigheterna. Därvid är distriktschefen ansvarig för såväl distriktet som därinom belägna huvudverkstäder (del därav) och huvudförråd.

Planläggande
befäl.

Vid SJ fördelas planläggningen mellan distriktschefen och sektionsföreståndarna (motsvarande) på sätt, som närmare framgår av efterföljande anvisningar angående de olika markskyddsförhållandena.

Vid EJ är det chefen obetaget, att antingen centralisera planläggningen eller fördela den på samma sätt som vid SJ.

2. Vid planläggningen skall samråd äga rum med annat av saken berört järnvägsbefäl och vederbörande verket utomstående myndigheter. Därvid bör i möjligaste mån personlig kontakt sökas.

101: 1. För markskyddet erforderliga planer framgå av efterföljande anvisningar och särskilda, i regel hemliga föreskrifter och anvisningar.

Planer
och dessas
utsändning.

2. Av distriktschef för sektionsföreståndare (motsvarande) utarbetade föreskrifter m m sammanfattas för envar av dem i en skrivelse angående markskydd, vilken i fred tillställs vederbörande. Till skrivelsen fogas som bilagor de planer, översikter o d, som enligt planläggningen skola tillställas nämnda befäl.

3. Av sektionsföreståndare (motsvarande) för stationsföreståndare och annat platsbefäl m fl utarbetade föreskrifter m m sammanfattas likaledes för envar av dem i en skrivelse angående markskydd, vilken tillställs vederbörande vid *beredskaps- och krigstillstånd*. Även vid dylik skrivelse fogas som bilagor de trycksaker (åsättas icke bilagsbeteckning), utdrag m m, som enligt planläggningen skola tillställas nämnda befäl m fl vid beredskaps- och krigstillstånd.

4. Trycksaker m m, som äro avsedda för militär eller bevakningspolis (jfr art 126), överlämnas genom lämpligt platsbefäl, som gives order därom i skrivelsen enligt mom 3.

102: 1. Årlig revidering av planerna verkställs (jfr dock art 126: 6): av sektionsföreståndare (motsvarande) senast under januari månad och

Revidering.

av distriktschef senast under februari månad.

2. Anmälan om verkställd revidering insändes av sektionsföreståndare (motsvarande) till distriktschef senast den 1 februari.

3. Förslag till ändringar, vilka vid revideringen befinnas erforderliga i handling erhållen från annan myndighet, insändes till denna: av sektionsföreståndare (motsvarande) till distriktschef senast den 1 februari (alltså samtidigt med anmälan enligt mom 2) och

av distriktschef till styrelsens försvarsbyrå — i förekommande fall även till länsstyrelse och militär myndighet — senast den 20 februari.

4. Plan, som upphört att gälla, brännes, som icke annat föreskrives.

103. (Reservnr)

Spioneri och sabotage m m.

Orienterande
handbok.

104. Av civilförsvarsstyrelsen har utgivits »Handbok rörande skyddet mot spioneri och sabotage vid industrianläggningar (HSI)», vilken av styrelsens försvarsbyrå tillställs planläggande befäl. Den bör även finnas tillgänglig för personal (ej personliga ex) på tjänsteställen, där legitimationskontroll utföres. Handboken är vid järnvägen avsedd som orientering om spioneri, sabotage och närliggande brott (begrepp, verksamhetens bedrivande, sabotageapparater, exempel) samt skyddsåtgärder av olika slag.

105. (Reservnr)

Tillträdes- och fotograferingsförbud m m.

Styrelsens
särskilda
ordnings-
föreskrifter.

106: 1. Sektionsföreståndare (motsvarande) upprättar detaljerad plan för uppsättande vid beredskaps- och krigstillstånd av anslaget »Särskilda ordningsföreskrifter för allmänheten» (bl Fsbr 67) enligt anvisningarna på dess baksida.

2. Ikraftträdandet av de särskilda ordningsföreskrifterna och huvudinnehållet i dem bekantgöres av styrelsen genom annonsering.

3. Det kombinerade anslaget SJ bl 512 D utsändes i fred och uppsattes etc enligt art 41.

Lokalt gällande
inskränk-
ningar.

107. I den mån så betingas av lokala förhållanden utarbetar sektionsföreståndare (motsvarande) detaljföreskrifter i fråga om beträdande under beredskaps- och krigstillstånd av järnvägsområden o d samt plan för föreskrifternas bekantgörande.

Länsstyrelse-
förbud.

108: 1. Av länsstyrelse kan jämlikt lagen med vissa bestämmelser till skydd för försvaret m m utfärdas tillträdesförbud m m (jfr bilaga 1 § 21). Detta förbud benämnes här nedan »länsstyrelseförbud» till skillnad mot »fridlysning», vilket begrepp icke vidare användes i detta sammanhang, enär det har en »mildare» innebörd (låga vitesbelopp) än förstnämnda förbud.

Länsstyrelseförbud kan erfordras

dels för område intill järnvägens för att skydda särskilt viktiga järnvägsanläggningar (t ex driftcentraler och större broar) och då lämpligen även för järnvägsanläggningen själv (lämpligt område därinom) för att ernå enhetligt förfarande beträffande anslag m m,

dels för enstaka järnvägsanläggning, som enligt distriktschefens prövning är av den vikt, att länsstyrelseförbud anses erforderligt. Brott mot dylikt förbud kan nämligen i regel straffas strängare än överträdelse av järnvägsmyndighets ordningsföreskrift.

Den yttre gränsen för sådant förbjudet område bör ligga på så stort avstånd från den anläggning, som skall skyddas, att man genom att kasta en sprängladdning eller brandbomb icke kan skada anläggningen mera allvarligt.

Förbudet skall träda i kraft vid beredskaps- och krigstillstånd.

2. Distriktschefen utreder behovet av länsstyrelseförbud och gör framställning härom (»förbud jämlikt lagen den 17 maj 1940 med vissa bestämmelser till skydd för försvaret m m») hos länsstyrelsen med angivande av skälen. Vid framställningen bör fogas en kortfattad beskrivning över anläggningen (området) ävensom karta. Redogörelse bör lämnas angående beskaffenhet av de stängsel och andra avspärningsanordningar, som redan finnas eller komma att anordnas, likaså beträffande befintlig eller planerad bevakning.

Om framställningen bifalles, utfärdas genom länsstyrelsens försorg kungörelse rörande förbudet. Distriktschefen tillställs därefter antingen tryckta kungörelser eller ock bemyndigas han att själv trycka kungörelsen.

3. Distriktschefen angiver vederbörliga uppgifter om utverkat länsstyrelseförbud i »Översikt över föremålsbevakning m m» (art 126) och bilägger erforderliga kungörelser att uppsättas vid beredskaps- och krigstillstånd.

4. Kungörelsernas uppsättning ombesörjes av elektrosektionsföreståndare beträffande driftcentraler och uppslagsplatser (när sådana tagas i bruk) och av hantalsektionsföreståndare i övriga fall.

Samtidigt med att kungörelserna uppsättas, vilket bör ske i samråd med ortens polismyndighet (tjänstegrenschefen för ordnings- och bevakningstjänst), underrättar sektionsföreståndare (motsvarande) distriktschefen härom.

5. Anser distriktschef, att länsstyrelseförbud i visst fall erfordras redan under fred, gäller det ovanstående i tillämpliga delar.

109. Såsom en skyddsåtgärd mot spioneri och sabotage redan under fredsförhållanden och för att åstadkomma en enhetlig handläggning av hithörande frågor har styrelsen fastställt vissa riktlinjer m m för studiebesök vid järnvägsanläggning, för meddelande av uppgifter om järnvägarna m m och för anställande av utländsk arbetskraft vid järnvägarna.

Riktlinjerna m m äro återgivna i bilaga 19.

Riktlinjer för studiebesök m m.

110: 1. Dispens från fotograferingsförbudet vid beredskaps- och krigstillstånd meddelas som regel av styrelsens försvarsbyrå, varvid i allmänhet användes den blankett (Fsbr 60), som återgives i bilaga 20 under A.

Dispens från fotograferingsförbudet.

2. För att underlätta fotografering för pressens räkning i samband med trafikolyckor eller andra oförutsedda händelser av mera allmänt intresse får dessutom visst befäl på platsen meddela dispens till pressfotograf ävensom annan på orten känd yrkesfotograf. Därvid iakttages följande, som av planläggande befäl vid behov meddelas sådant platsbefäl, som icke innehar detta särtryck.

a) Inom stationsområde, räknat mellan de yttersta fasta signalerna, beviljas dispens av stationsföreståndare eller högre trafikbefäl på platsen såväl i samband med trafikolyckor som i samband med andra oförutsedda händelser av allmänt intresse (t ex framstående personers resor etc).

På linjen beviljas dispensen av bannmästare eller högre banbefäl på platsen, dock endast i samband med trafikolyckor.

b) Som förutsättning för beviljandet av dispens enligt detta mom gäller följande.

Vederbörande fotograf skall träda i personlig kontakt med den, som har att bevilja dispensen. Härvid skall han genom lämplig legitimation styrka sin egenskap av pressfotograf. Utan dylik legitimation må dispens endast beviljas yrkesfotograf, som är känd på orten i fråga eller av den person, som beviljar dispensen.

Fotograferingen må icke avse att giva överblick av stationsområden och icke heller avse vitala järnvägsanläggningar, såsom driftcentraler, ställverk, broar eller andra konstbyggnader. Fotografering av järnvägsagnar uppenbarligen lastade med krigsmateriel (kanoner, stridsvagnar eller specialfordon) medgives icke. Finnes dylik anläggning eller mate-

riel på platsen, skall fotografen vid dispensens beviljande skriftligen (bilaga 20: B, formulär 1) förbinda sig att låta järnvägsmyndighet (se anm under formulär 1) granska bilderna före eventuell publicering eller distribuering.

Tillstånd enligt ovan att taga bilder innebär icke dispens från gällande bestämmelser rörande publicering av bilder.

Är den plats, där fotograferingen är avsedd att ske, föremål för särskild bevakning, skall bevakningspersonalen på lämpligt sätt underrättas eller fotografen förses med skriftlig dispens (bilaga 20: B, formulär 2). Dispensen som sådan innebär icke rätt till tillträde till av bevakningspersonalen planerligt spärrade områden eller lokaler men väl till olycksplatsen etc, därest denna tillfälligt avspärrats.

I tveksamma fall bör hänvändelse ske till styrelsens försvarsbyrå såväl av person, som beviljar dispens som av person, vilken har att granska tagna bilder.

111. (Reservnr)

Legitimationstvång.

112. I den mån så provas erforderligt utarbetar sektionsföreståndare (motsvarande) detaljföreskrifter om indragning under beredskaps- och krigstillstånd av plattform- och gångbiljetter eller andra fredsmässiga medgivanden att uppehålla sig inom järnvägsområden.

113: 1. För sådana personer utan rätt till legitimationskort, som vid beredskaps- eller krigstillstånd fått sina gångbiljetter e d indragna enligt art 112, utfärdar planläggande befäl, efter prövning i varje särskilt fall, tillträdesbevis vid krig eller krigsfara. Bevisen iordningställas i fred så långt ske kan och kompletteras vid beredskaps- och krigstillstånd.

2. Beträffande tjänstehavare, som ha rätt till och behov av legitimationskort, kontrollerar planläggande befäl, att de tilldelats eller tilldelas sådana (jfr art 81).

114. Anvisningar om utfärdande, registrering, förvaring, redovisning och rekvisition av legitimationshandlingar samt om fotografier till legitimationskort finnas i bilaga 21.

115: 1. Vattenfallsstyrelsen och nedan under mom 4 angivna kraftföretag anse samtliga egna kraft- och transformatorstationer såsom »särskilda bevakningsföremål». För dessa kräves sålunda »särskilt passertillstånd» liksom vid driftcentralerna vid järnvägarna. För vederbörande personals tillträde till resp anläggningar har dock träffats överenskomme om ett något förenklat legitimationssätt enligt följande.

2. Järnvägspersonal, som innehar legitimationskort gällande för tillträde till driftcentral, får i tjänsten tillträde till statens vattenfallsverk tillhörig kraftanläggning, som direkt matar driftcentralen, samt till de delar av kraftanläggningen, som tillhöra järnvägen utan andra formaliteter än en anmälan till den på platsen befintlige högste representanten för verket (driftchef, driftingenjör, driftverkmästare eller stationsmästare) för kontroll av, att tjänsteärende föreligger. Legitimationskort skall därvid uppvisas. Är stationen föremål för bevakning av militärt förband eller bevakningspolis, skall anmälan ske jämväl till vederbörande post.

3. Den kraftverkspersonal, som inom statens vattenfallsverk erhållit legitimationskort för tillträde till statens vattenfallsverks anläggningar, belägna intill järnvägarnas driftcentraler, får i tjänsten tillträde till de delar av driftcentralerna, som tillhöra vattenfallsverket (mätinstrument, elektrisk kontrollutrustning m m) utan andra formaliteter än anmälan av sitt ärende till driftcentralens föreståndare (eventuellt även till militärt förband eller bevakningspolis) och mot uppvisande av legitimationskortet.

4. Vad som under mom 1—3 ovan sagts om personal vid och kraftanläggning tillhörande statens vattenfallsverk, gäller även för personal vid och kraftanläggning tillhörig Sydsvenska Kraft AB, Yngeredsfors Kraft AB, Hammarforsens Kraft AB, Stora Kopparbergs Bergslags AB och Trafik AB Grängesberg—Oxelösund beträffande vederbörliga driftcentraler.

5. Militärt förband eller bevakningspolis vid driftcentral underrättas om överenskommelsen genom driftcentralens föreståndare.

116. (Reservnr)

Inre bevakning.

117: 1. De i särtryck 11 åsyftade anvisningarna om utförande av in- och utpasseringskontroll äro vid detta särtrycks utgivning av chefen för försvarsstaben och bevakningsinspektören utfärdade »Allmänna anvisningar rörande in- och utpasseringskontrollen beträffande anläggning, inrättning, fartyg, luftfartyg eller område av betydelse för försvarsväsendet eller folkförsörjningen (InUtKtr)». Civilförsvarsstyrelsen avser emellertid att omarbete dessa anvisningar, vars upplaga är utgången. Även i art 104 nämnd handbok innehåller vissa anvisningar för den inre bevakningstjänstens utförande.

Anvisningar rörande in- och utpasseringskontroll.

2. Nämda anvisningar eller motsvarande nya tilldelas av sektionsföreståndare (motsvarande) redan i fred ifrågavarande kontrollpersonal, banbevaknings- och annan »rörlig» personal dock endast i den mån planläggande befäl så finner behöfligt. Vid beredskaps- och krigstillstånd erforderlig ytterligare utdelning planlägges.

118: 1. Järnvägspersonal, som under krigsförhållanden utför särskild bevakningstjänst, skall då i princip vara försedd med skjutvapen (i regel pistoler). I första hand utdelas vapnen sålunda:

Beväpning.

a) Portvakter och nattvakter (patrullerande vakter) vid huvudverkstäder, huvudförråd och större lokstationer samt föreståndare för driftcentral tilldelas personliga vapen.

b) Driftcentraler och större ställverk tilldelas ett vapen att användas av enligt turlista tjänstgörande personal.

Vapnen anskaffas genom styrelsens försvarsbyrå, dit distriktschef i fred anmäler behov.

Därest vapentillgången det medgiver, må enligt distriktschefens bestämmande även annan järnvägspersonal i bevakningstjänst tilldelas vapen.

2. Tjänstehavare, som tilldelas vapen, skola vara fullt pålitliga och kända för laglydnad och medborgarsinne samt skola vara förtrogna med handhavandet av ifrågavarande vapen. Berörd personal bör därför i fred

ärligen övas i skjutning med pistol. Den, som icke ådagalägger nöjaktig färdighet i skjutning, får icke beväpnas.

För vapnens handhavande och vård, förvaring m m gälla från fall till fall de föreskrifter, som meddelas av styrelsens försvarsbyrå. Dessa skola tilldelas vederbörande personal senast i samband med vapnens utdelning enligt mom 3.

Därest vapen eller ammunition förkommit, skall detta omedelbart anmälas till närmaste befäl, som verkställer behövlig utredning. Distriktschef underrättar vederbörande polismyndighet och styrelsens försvarsbyrå om förlusten.

3. Vapnen utdelas vid beredskaps- och krigstillstånd mot kvitto.

Utdelningen och planläggningen härför i fred ombesörjes av distriktschef.

Polisemblemen.

119: 1. Järnvägspersonal, som under krigsförhållanden är ålagd särskild bevakningsuppgift och framför allt sådan, som beväpnas, skall då vara försedd med särskilt polisemblem. Sådana anskaffas genom styrelsens försvarsbyrå, dit distriktschef anmäler behov. Närmare anvisningar om deras bärande, utlämning och förvaring m m finnas i bilaga 22.

2. Utdelning vid beredskaps- och krigstillstånd och planläggning härför i fred ombesörjes av distriktschef. Vid utdelningen skall mottagaren tillställas en avskrift av anvisningarna enligt bilaga 22.

3. Genom distriktschefens försorg kontrolleras med lämpliga tids mellanrum, att utdelade polisemblem finnas i behåll och bäras m m enligt gällande anvisningar.

Kraftverkens obemannade transformatorstationer.

120: 1. Vissa av såväl statens vattenfallsverk som enskilda kraftföretag tillhöriga transformatorstationer, belägna intill järnvägs driftcentral, äro obemannade och betjänas enligt träffad överenskommelse av järnvägspersonal beträffande den reguljära drift- och underhållstjänsten.

2. Betjäningen av nämnda transformatorstationer skall under såväl fred som krig även avse vederbörligt skydd mot spioneri och sabotage. I särtryck 11 under »Inre bevakning» angivna åtgärder skola därför i tillämpliga delar följas beträffande dessa anläggningar. Likaså tillämpas på dem i förekommande fall de i art 109 angivna riktlinjerna för studiebesök m m (jfr bilaga 19).

3. Inspektioner av anläggningarna skola företagas med varierande tidsintervaller, under den mörka delen av dygnet till antal, som kan bedömas behövt för varje särskild anläggning.

121—123. (Reservnr)

Yttre bevakning.

Föremålsbevakning.

Bevakningsföremålens och järnvägslinjernas indelning

124: 1. Bevakningsföremålen vid järnvägarna äro indelade dels i klasserna A, B och C, dels i grupperna 1, 2 och 3. Klass A är dessutom uppdelad på tre underavdelningar, x, y och z. Närmare förklaringar, se bilaga 23, baksidan.

2. Även järnvägslinjerna äro med hänsyn till sin olika betydelse indelade i tre grupper, vilka i särskild karta från styrelsen äro betecknade som röda, blå och gröna bansträckor; de röda äro de viktigaste, de blå de närmast viktiga och de gröna de minst viktiga.

125: 1. Den grundläggande planen för föremålsbevakningen — även kallad markbevakning — är markbevakningsförteckningen. Denna fastställs av överbefälhavaren och revideras t v en gång om året; ändringar skola gälla fr o m den 1 juli.

2. På grundval av markbevakningsförteckningen upprättar styrelsens försvarsbyrå »Förteckning över bevakningsföremål» (bl Fsb 41, återgiven i bilaga 23). Ifyllt bl skall hemligstämplas. Den tillställs distriktschef i tre exemplar, varav ett exemplar avses för trafiksektionsföreståndare och ett för bansektionsföreståndare (chef för enskild järnväg tillställs två exemplar) (jfr art 126). Dessutom överlämnas till distriktschef karta enligt art 124: 2.

3. Bevakningen anordnas på order av överbefälhavaren beträffande militärpersonal och av civilförsvarsstyrelsen beträffande bevakningspolis. I ordern angives det eller de bevakningsföremål (A, B, C), som skola bevakas, samt vederbörlig bansträcka. Ordern meddelas av styrelsen till berörda linjemyndigheter.

Vid krigsutbrott eller beredskapslarm kommer bevakning att ut sättas vid samtliga bevakningsföremål även om nyssnämnda order icke utfärdats.

4. Den inkallade militärpersonalen tillhör antingen egentligt markbevakningsförband eller försvarande förband, dvs förband som grupperas till försvar av bevakningsföremålet eller av område, inom vilket bevakningsföremålet är beläget.

5. Försvarsområdesbefälhavare resp civilförsvarsmyndighet hålla bansektionsföreståndare (motsvarande) underrättade om de åtgärder, som företagas i fråga om utsättande eller indragning av bevakning.

126: 1. Distriktschef inhämtar med ledning av »Förteckning över bevakningsföremål» hos militärbefälhavare och länsstyrelse uppgift på de försvarsområdesbefälhavare resp civilförsvarsmyndigheter, med vilka bansektionsföreståndare (motsvarande) skola samarbeta vid detaljplanläggningen m m. Uppgift härom införes på det för bansektionsföreståndare (motsvarande) avsedda exemplaret av »Förteckning över bevakningsföremål». Detta översändes därefter till bansektionsföreståndaren (motsvarande) för detaljplanläggning enligt de närmare anvisningarna nedan. Samtidigt överlämnas till trafiksektionsföreståndare det för honom avsedda exemplaret för orientering (samråd) under detaljplanläggningen.

2 a) Detaljplanläggning av bevakning och därav betingade arbeten vid i förteckningen upptagna bevakningsföremål utföres av bansektionsföreståndare (motsvarande) i samråd med försvarsområdesbefälhavare resp civilförsvarsmyndighet och med annan sektionsföreståndare (motsvarande). Samrådet omfattar besök vid bevakningsföremålen, varvid upprättas skisser över dessa, på vilka resultatet av samrådet helt eller delvis införes. Bansektionsföreståndare (motsvarande) meddelar härvid erforderliga järnvägsupplysningar, medan försvarsområdesbefälhavare resp civilförsvarsmyndighet meddela bestämmelser angående bl a antal poster och postställen samt bevakningspersonalens styrka, icke postande personals placering och förläggning, patrullvägar, bevakningshundar, behov av postkurar (bilaga 24), signalmedel för stoppande av tåg, röjningar, anordnande av stängsel och andra skyddstekniska åtgärder (art 127), »spanska ryttare», klätterhinder, tillträdesförbud m m. Vidare träffas överenskommelse om personalens inställelse och bevakningstjänstens igångsättning.

Markbevakningsförteckning, förteckning över bevakningsföremål och andra grunder.

Detaljplanläggning.

b) Järnvägen ombesörjer och bekostar (vid SJ med driftmedel) postkurar, stängsel-, signal-, alarmerings- och belysningsanordningar samt tillhandahåller signalmedel för stoppande av tåg. Erfordras inom järnvägs område särskilda militära försvarsanläggningar såsom värn o d, må erforderliga upplysningar lämnas av järnvägspersonal i vad avser trafiksäkerhetsförhållanden.

Järnvägen är icke skyldig att tillhandahålla förläggnings-, utspisnings- och expeditiionslokaler samt utrustning för sådana men lämnar på begäran anvisning på eventuellt härför lämpliga utrymmen.

Eventuellt överenskommen röjning verkställs genom järnvägens försorg. Den måste utföras med stor urskillning, så att icke skyddet mot insyn från luften därigenom minskas. Principiellt bör röjning endast ske av undervegetationen.

c) För bevakningen avses i regel en eller flera poster. För varje bevakningsställe, som skall bevakas dygnet runt, beräknas i regel åtgå 4 man, om man räknar med 8 timmars tjänstgöring per dygn för var och en samt regelbundet återkommande fridygn. Är gemensam förläggning ordnad, kan tjänstgöringen fördelas på kortare pass, t ex 2 timmar, vilket ur bevakningssynpunkt är fördelaktigt. Beträffande bevakningspolisman, vilken i princip skall beredas möjlighet att bo och äta i sitt hem eller i annan ordning erhålla enskild förläggning och förplägnad, är det dock icke lämpligt att splittra hans tjänstgöring, enär behovet av sammanhängande vila bl a måste tillgodoses. Ur denna synpunkt bör tjänstgöringen för sådan personal indelas i två 4-timmarsspass per dygn. Gemensamt befäl kan beordras för bevakningen vid flera intill varandra liggande bevakningsföremål. Bevakningshundar kunna användas där så är lämpligt och i mån av tillgång på sådana hundar.

Vid bedömandet av antalet behövliga poster skall självfallet eftersträvas sparsamhet med folk, dock att sparsamheten icke får drivas så långt, att bevakningen blir ineffektiv. Goda skyddstekniska anordningar underlätta markbevakningen.

d) Beträffande planläggningsarbetet vid ordinarie driftcentraler svarar järnvägen för omformarstationsområdet och vederbörligt kraftföretag för transformatorområdet. Samråd bör emellertid äga rum mellan vederbörande planläggande befäl (myndighet) för att åvägbringa samordning av bevakningen och skyddet vid de olika anläggningarna. Vid upplagsplatser liksom vid anläggningar i berg kan järnvägen enligt träffad överenskommelse åtaga sig planläggningen för och skyddet av hela anläggningen.

e) Bansektionsföreståndare (motsvarande) lämnar försvarsområdesbefälhavare resp civilförsvarsmyndighet sådana anvisningar om bevakningspersonalens förhållande till järnvägen och järnvägsverkskyddet, som böra medtagas i militärt förbands resp bevakningspolis' instruktion och som närmare framgå av bl Fsbr 72, återgiven i bilaga 25. Anvisningarna skola genom bansektionsföreståndares (motsvarande) försorg vid beredskaps- och krigstillstånd överlämnas till militärt förband eller bevakningspolisen. Ett exemplar tillhandahålles dessutom under detaljplanläggningen i fred för att eventuellt inarbetas i militärt förbands- eller bevakningspolisens instruktioner.

Bansektionsföreståndare erhåller i sin tur av civilförsvarschef specialplan för bevakningspolisbevakningen vid vederbörligt bevakningsföremål. Planerna utsändas vid beredskaps- och krigstillstånd av bansektionsföreståndare till berört platsbefäl.

3. Efter verkställt samråd m m insänder bansektionsföreståndare (motsvarande) till distriktschef redogörelse för detaljplanläggningen.

Härav skall bl a framgå arten och omfattningen av de arbeten, som skola utföras genom järnvägens försorg, samt eventuellt behov av länsstyrelseförbud utöver det av distriktschef utredda (art 108).

4. Med ledning av nämnda redogörelse och sedan distriktschef utverkat erforderligt däri föreslaget länsstyrelseförbud upprättar han »Översikt över föremålsbevakning m m» (bl Fsbr 61, återgiven i bilaga 26) för berörd huvudverkstad (del därav) och berört huvudförråd samt — uppställd bannmästaravdelningsvis — för varje berörd ban-, elektro-, maskin- och trafiksektion. Ifylld bl skall hemligstämplas. Av översikten skall bl a framgå, vilken avdelning som ombesörjer tillfällig bevakning (art 128) samt arten av de arbeten, som skola utföras genom järnvägens försorg. Utverkat länsstyrelseförbud angives även i översikten. Översikten kompletteras med erforderliga andra föreskrifter m m för sektionsföreståndare (motsvarande). Översikten tillställs bansektionsföreståndare (motsvarande) i två exemplar, varav det ena är avsett för berörda bannmästare, samt övriga sektionsföreståndare (motsvarande) i ett exemplar (om så erfordras, överlämnas även utdrag ur angränsande sektions översikt).

5. Sektionsföreståndare (motsvarande), som erhållit »Översikt över föremålsbevakning m m», samt telegrafingenjör utarbeta planer och vidtaga erforderliga förberedelser (arbetsbeskrivningar, materielanskaffning, ritningar o d) för de i översikten angivna arbetena, som skola utföras genom järnvägs försorg vid beredskaps- och krigstillstånd.

Av telegrafingenjör upprättade planer överlämnas i fred till vederbörande bansektionsföreståndare.

För berört platsbefäl upprättar sektionsföreståndare (motsvarande) dels utdrag ur ovannämnda översikt — dock icke för bannmästare som förses med avskrift enligt ovan — dels erforderliga tillämpningsföreskrifter m m. Utdrag för stations- och lokstationsföreståndare bör upptaga samtliga uppgifter om föremålsbevakning m m avseende stationsorten och dess omedelbara närhet.

6. Förslag till nya bevakningsföremål eller ändringar beträffande sådana insändas av sektionsföreståndare (motsvarande) enligt art 102. Skulle i undantagsfall en ändring vara av så brådskande natur, att dess införande i markbevakningsförteckningen icke kan anstå till den årliga revideringen, skall förslag härom lämnas omedelbart.

I förslag till nya bevakningsföremål meddelas uppgift om föremålets längd i fråga om broar o d, grupp och klass (bl Fsbr 41) samt — efter samråd med bevakningsmyndigheterna (länsstyrelse och försvarsområdesbefälhavare) — om bevakningen bör ombesörjas av bevakningspolis eller militärt förband.

7. Förteckning över bevakningsföremål, »Översikt över föremålsbevakning m m» eller utdrag ur densamma böra icke delgivas personalen i större utsträckning än vad som erfordras i och för vederbörandes tjänst.

127: 1. För att underlätta föremålsbevakningen företagas erforderliga skyddstekniska åtgärder enligt nedan. Skyddstekniska åtgärder.

2. Permanenta stängsel anordnas kring sådana bevakningsföremål (anläggningar), vid vilka stängselbehov föreligger även i fred, t ex kring driftcentraler o d, huvudverkstäder, viktigare förråd och särskilt betydelsefulla lokstationer.

Provisoriska stängsel anordnas kring sådana bevakningsföremål (anläggningar), vid vilka stängselbehov föreligger vid beredskaps- och

krigstillstånd, t ex kring större broars landfästen och kring tillträdesförbjudna järnvägen icke tillhöriga områden.

Där stort snödjup kan väntas, avpassas stängslets höjd därefter.

Stängsel skall placeras så, att bevakningen i möjligaste mån underlättas. Det inhägnade området skall icke göras större än som är nödvändigt. Bostadshus med tillhörande ekonomihus böra såvitt möjligt icke inrymmas inom skyddsstängsel. Vid broar skall, när vattendrag isbelägges, stängsel avslutas genom »spanska ryttare» e d och bropelare förses med klätterhinder.

Vid tider, när bevakning icke är utsatt, skall provisoriskt stängsel, som uppsatts på järnvägen icke tillhörigt område, inflyttas från sådan mark, som är av väsentlig betydelse för vederbörande ägare. Sådant stängsel kan därför behöva utföras flyttbart (»spanska ryttare» o d).

3. Järnluckor eller gallerskydd kunna vara erforderliga för fönster och öppningar, som vetta mot oinhägnade (obevakade) områden.

4. Alarmeringsanordningar utföras lämpligen såsom ring- eller telefonledning från postställe till vaktens slutna del.

5. Belysningsanordningar kunna erfordras vid större broar och eventuellt vid andra bevakningsföremål. Ljuset i dessa skall (utom i tunnlar) normalt hållas släckt men skall kunna tändas överraskande för att belysa känsliga punkter, skyddsstängsel eller förterräng. Strömbrytare vid postställe och utefter patrullväg anordnas, lätt tillgängliga för vederbörande. Om elektrisk ström icke kan erhållas från hjälpkraftledning eller från lokalt belysningsnät, eller om för långa och sårbara ledningar måste dragas, bör övervägas, om ackumulatorbatteri eller annan strömkälla skall användas i stället. Kraftiga ficklampor (stavlampor) o d torde i många fall kunna ersätta fasta belysningsanordningar.

6. Om alarmerings- och belysningsanordningar icke erfordras under längre tid, t ex om bevakning icke är utsatt, skall ömtålig materiel nedmonteras och förvaras i lämpligt förråd.

7. Detaljanvisningar om skyddstekniska åtgärder finnas i av bevakningsinspektören på sin tid utgivet häfte »Något om tekniska skyddsåtgärder mot sabotage mm» och civilförsvartsstyrelsens »Promemoria med vissa råd rörande anskaffning av lås», att i tillämpliga delar gälla till efterrättelse även vid järnvägarna.

8. Erforderliga åtgärder enligt denna art ingå i planläggningen enligt art 126.

Tillfällig
bevakning
genom järn-
vägs försorg.

128: 1. Tillfällig bevakning vid bevakningsföremål med egen personal anordnas genom järnvägs försorg, till dess militärt förband eller bevakningspolis anlant (cirka 2—3 dygn). Principiellt gäller härvid, att personal vid huvudverkstad och huvudförråd bevakar egna anläggningar, banavdelningen broar, viadukter, vägportar, tunnlar o d, elektroavdelningen driftcentraler o d, maskinavdelningen lokstallar, gasverk o d samt trafikavdelningen ställverk o d. Där så ur personalbesparingssynpunkt kan ske, sammanslås bevakningen.

För bevakningen, som pågår dygnet runt, utsätts poster m m med ledning av detaljplanläggningen för den »ordinarie» föremålsbevakningen.

2. I mån av tillgång användas verkets driftvärnsmän (i uniform och med vapen) för tillfällig bevakning vid viktigare bevakningsföremål belägna inom stations- eller verkstadsområde eller i omedelbar närhet av

sådant område. De få dock icke för detta ändamål förflyttas till annan anläggning. Föreskrifter om bevakningsplan för utförande av sådan bevakning finnas i »Instruktion för statens järnvägars driftvärn (IDvSJ)».

Personal, som uttages för tillfällig bevakning, skall vara fullt pålitlig.

3. Till ledning för föremålsbevakningens utförande finnes av styrelsen utarbetad »Instruktion för järnvägspersonal, som utför bevakning vid bevakningsföremål» (bl Fsbr 73, återgiven i bilaga 27), avsedd för såväl driftvärnsman som annan järnvägspersonal i föremålsbevakning.

4. Anses tjänstgörande personal vid (i) bevakningsföremål samtidigt kunna utföra nöjaktig bevakning utan men för de ordinarie åliggandena, behöver särskild bevakningspersonal icke avdelas under den tid, nämnda personal tjänstgör.

5. Tillfällig bevakning av bevakningsföremål på linjen kan i vissa fall tillgodoses genom utökad banbevakning (art 130). Så långt möjligt böra dessutom arbeten förläggas till eller i närheten av bevakningsföremål.

6. Kan tillfällig föremålsbevakning icke ordnas med egen personal, bör sektionstjänstgörande (motsvarande) göra framställning hos vederbörande försvarsområdesbefälhavare om hjälp med tillfällig bevakning.

7. Erforderlig detaljplanläggning för bevakning enligt denna art utföres av sektionstjänstgörande (motsvarande).

I mom 3 nämnd »Instruktion för järnvägspersonal, som utför bevakning vid bevakningsföremål» fullständigas i fred av sektionstjänstgörande (motsvarande). Obehörlig text överstrykes och behöfliga tillägg eller förtydliganden införas. När bevakning anordnas, tilldelas varje bevakningsman samt dennes närmaste förman en instruktion, vilken skall återlämnas, när militärt förband och bevakningspolis övertagit bevakningen. I fråga om driftvärnsmän sker tilldelningen genom driftvärnsbefälet, till vilket därför i fred skall överlämnas erforderliga exemplar.

129. (Reservnr)

Utökad banbevakning.

130: 1. Banbevakningstjänsten besörjes vid beredskaps- och krigstillstånd i huvudsak enligt samma grunder som i fred, dock att antalet besiktningar per dygn ökas med minst en. Besiktningarna förläggas till växlande tider på dygnet helst så oregelbundet som möjligt. Minst en besiktning förlägges till tiden mellan kl 21 och 6. Besiktning av banmästaren företages minst en gång per dygn. I besiktningen ingår även tillsyn över telegrafverkets stolplinjer utmed banan.

Bevakningens utförande.

2. Bansektionstjänstgörande (motsvarande) anmäler till distriktschef ökat behov av personal för den utökade banbevakningstjänsten och distriktschef vidtager härav betingade åtgärder.

3. Till ledning för banbevakningens utförande finnes av styrelsen utarbetad »Särskild instruktion för banpersonal» (bl Fsbr 74, återgiven i bilaga 28), vilken av bansektionstjänstgörande (motsvarande) vid beredskaps- och krigstillstånd utdelas till banpersonalen.

Föreskrifter utarbetas i övrigt av bansektionstjänstgörande (motsvarande).

4. Utökad banbevakning igångsättes omedelbart vid krigsutbrott eller beredskapslarm, i övriga fall på särskild order från styrelsen.

131. (Reservnr)

Tågbevakning. Bevakningens
utförande.

132: 1. Tågbevakning kan av styrelsen anbefallas vid beredskaps- och krigstillstånd enligt då lämnade särskilda direktiv. Den utföres dels av tågpersonal, dels av tågpersonal jämte militärpersonal (tågpatruller).

2. Till ledning för tågbevakningens utförande finnes av styrelsen utarbetad »Instruktion för konduktörspersonal (tågpatrull), som utför tågbevakning» (bl Fsbr 75, återgiven i bilaga 29). Instruktionen skall i erforderligt antal finnas hos trafiksektionsföreståndare (motsvarande) för att när tågbevakning anbefalles, vederbörligen ifylld, kunna tillställas berörd personal.

133—139. (Reservnr)

III. REPARATIONSBEREDSKAP.

Organisation och planläggning.

140: 1. Reparationsberedskap för beredskaps- och krigstillstånd skall vara organiserad för de bansträckor, som i särskild karta från styrelsen äro betecknade såsom röda, blå och gröna (jfr art 124:2 och 125:2).

Organisation
m m.

2. Organisationen består av personal jämte utrustning och transportmedel m m i lämpliga enheter (reparationslag och -tåg m m) för reparation av banan jämte starkströms- och svagströmsanläggningar samt signalanordningar. Närmare uppgifter om enheternas uppsättning m m meddelas linjebefälet i särskild ordning.

3. Inom lämpliga enheter enligt ovan organiseras för reparationsberedskapens räkning för varje bannmästaravdelning och ledningsunderhållsområde indikerings- och saneringspatruller (jfr art 67), vardera bestående av 1 ledare, 2 man för indikering och 2 man för sanering. Antalet patruller bestämmas av vederbörande sektionsföreståndare (motsvarande). Angående materielutrustning, se bilaga 10.

Dessutom avdelas erforderlig personal för oskadliggörande av icke briserade bomber (art 64:2).

4. Till reparationsberedskapen uttagen personal utrustas med gasmask och stålhjälp. Erforderlig luftskyddsmateriel anskaffas genom sektionsföreståndares (motsvarandes) försorg.

141: 1. För reparationsberedskapen erforderliga planer framgå av särskilt meddelade föreskrifter.

Planläggning.

2. För planläggningen gäller i tillämpliga delar vad i art 100—102 sägs om planläggande befäl samt planers utsändning och revidering. Den sammanfattande skrivelse, som där omnämnes, blir dock i fråga om reparationsberedskapsplanläggningen en skrivelse angående reparationsberedskap.

142. (Reservnr)

Personal.

143: 1. Personalbehovet i de olika reparationsberedskapsenheterna fyller i allmänhet från banavdelningen och då i första hand med tillgänglig ordinarie och extra ordinarie personal (med vissa i särskild ordning meddelade undantag), därefter tillfällig personal, som icke är krigstjänstgöringsskyldig och som för ändamålet beredskapsregistreras, samt i sista hand tillfällig krigstjänstgöringsskyldig personal, för vilken uppskov begäres. Med hänsyn till särskilda krav beträffande starkströms- och signalarbeten bör för sådan tjänst uttagas personal, som har vana vid montagearbete på brygga och i master. Levnadsåldern för sådan personal bör såvitt möjligt vara under 50 år.

Behovets
tillgodoseende.

Angående uppskov och beredskapsregistrering, se särtryck 178.

2. Om tillgången på kvalificerad personal är otillräcklig för att fylla reparationslagen för arbete med telefon- och starkströmsanordningar, fyller bristen genom att personal särskilt utbildas i fred. Det är nämligen en ovillkorlig förutsättning för reparationsberedskapens effek-

tivitet, att lagens behov av fackkunnig personal säkerställes. Sådan utbildning bör så långt det är möjligt ordnas genom distriktschefs försorg. Först när detta visar sig omöjligt, skall anmälan om förhållandet göras till styrelsens elektrotekniska byrå, som i möjligt mån ordnar central utbildning.

Levnadsåldern för personer, som utbildas, bör som regel icke överstiga 35 år (för särskilt duktig och användbar person upp till 40 år). Tidigare sysselsättning med elektrotekniska arbeten av något slag giver större förutsättning att sätta sig in i hithörande tjänst.

Utbildningen bör omfatta följande tid:

a) Personal för telefonreparationer:

Personal i förmansställning inom järnvägsverkskyddet utbildas i telefonreparatörstjänst i 4 månader. Arbetet uppdelas på lämpligt sätt i kabelskarvningsarbete och inkoppling av selektor detaljer samt underhåll och justering av telefonväxlar. Övrig personal i självständigt arbete utbildas i telefonreparatörstjänst i 2 månader.

Personal tjänstgörande som hantlangare övas i telefonkabelskarvning och inkoppling av telefonapparater under telefonreparatörs ledning i 3 veckor. Härvid förutsättes, att vederbörande sysselsättes med verkligt arbete och sålunda icke endast tjänstgör som hantlangare.

b) Personal för starkströmsarbeten:

Montagearbete av ledningsbryggor under 2 veckor,

» » utliggare och fränskiljare under 2 veckor,

» » kontaktledning och hjälpkraftledning under 4 veckor samt dessutom diverse arbeten på driftcentral under drift i 8 veckor.

Inskrivning
och
instruering.

144: 1. Till reparationsberedskapen uttagen personal underrättas skriftligt och mot kvitto av vederbörande sektionsföreståndare (motsvarande) genom »Meddelande om inskrivning i järnvägsverkskyddet» (bilaga 15). Även i övrigt gäller beträffande sådan inskrivning i tillämpliga delar vad i art 85 sägs om personal inskriven i luftskyddet.

2. Uttagen personal skall av platsbefälet (motsvarande) instrueras om vederbörlig enhets sammansättning, utrustning, samlingsplats och färdighållning (art 152).

Utbildning i
viss luft-
skyddstjänst.

145: 1. Reparationsberedskapspersonal, som avses för gasskyddstjänst och för oskadliggörande av icke briserade bomber (art 140:3) skall genomgå utbildning häri. Distriktens instruktörer, som bestämma kursplanen, anlitas för detta. Bansektionsföreståndare (motsvarande) bestämmer i samråd med övriga berörda och instruktören tidpunkt och plats samt beordrar personal till utbildning. Vart tredje år skall denna personal genomgå repetitionsutbildning. I mån av behov får instruktör anlita hjälp från allmänna civilförsvarets instruktörer.

2. Bansektionsföreståndare (motsvarande) för anteckningar om nyssnämnda utbildning.

Större
övningar.

146. Reparationsberedskapspersonalens deltagande i större övningar (i regel i samband med allmänna civilförsvarets) ordnas genom styrelsens försvarsbyrå.

147. (Reservnr)

Transportmedel m m.

148: 1. För den händelse att tåg icke går att framföra till eller i närheten av skadeplats eller att sådan plats ligger så till, att det är lättare eller går fortare att komma fram landsvägsledes, står till järnvägarnas förfogande ett antal bilkadrar. Dessas organisationsplats och sammansättning meddelas berörda i särskild ordning. Arméförvaltningens tygavdelning (Militärregistret) uttager bilar. Motorfordon, som genom militärregistrets försorg reserverats för reparationsberedskapen vid järnvägarna, äro undantagna från annan uttagning. Förändringar i bilkadrarnas sammansättning meddelas efter hand från styrelsens försvarsbyrå. Ifrågavarande bilar bemannas med lämplig personal uttagen för reparationsberedskapen. Om möjligt uttagas 2 förare för varje fordon. Vid behov utbildas i fred härför erforderlig personal. Finnes icke möjlighet att fylla behovet med egen personal, bör hos försvarsområdesbefälhavare undersökas möjligheten att erhålla personal ur Sveriges Kvinnliga Bilkärers Riksförbund.

Bilkadrar.

Anvisningar om ianspråktagande m m av motorfordon, som uttagits för järnvägs reparationsberedskap, se bilaga 30.

2. Vid mera omfattande behov av motorfordon för landsvägstransporter för reparationsberedskapens räkning göres av sektionföreståndare (motsvarande) hänvändelse till länsstyrelse (länstrafikledare) eller militärmyndighet.

149: 1. Behovet av järnvägsvagnar av olika slag för reparationsberedskapen — bostads-, köks-, matsals-, förråds- och verkstadsvagnar — fylls genom sådana, som tillhöra distrikten, arbetschefen vid elektrifieringsarbetena eller byggnadscentralförrådet, samt genom vagnar, vilka iordningställts genom styrelsens försvarsbyrås försorg och tilldelats distrikten.

Järnvägsvagnar.

2. Bostadsvagn bör såvitt möjligt utrustas med liggplatser för 6 man. Den bör ha uppvärmningsanordningar samt vara utrustad med elektrisk belysning för anslutning till stationär belysningsledning för 220 V.

Genom styrelsens försvarsbyrå iordningställda bostadsvagnar få fasta liggplatser till det antal, som ansetts lämpligt för fredsförhållanden. Ytterligare liggplatser kunna emellertid ordnas vid beredskap. Dessa utföras då som väggfasta britsar av trä med material, som i fred anskaffats, tillskurits och inlagts i vagnarna av ombyggande huvudverkstad. Uppmontering sker genom försorg av den bansektionsföreståndare (motsvarande), som skall disponera vagnen.

3. Lösa inventarier, såsom bäddutrustningar, klädkåp, bord, stolar, köksutensilier, servis, matbestick o d, anskaffas, kompletteras, underhållas och uppläggas av det distrikt (järnväg) vagnen tillhör för att när så påfordras kunna anbringas i vagnarna.

Anm. Köksattiraljen bör bestå av: 1 diskbalja 15 l (zink eller aluminium), 1 kastrull 8 l (aluminium), 1 kastrull 6 l (aluminium), 1 kastrull 3 l (aluminium), 1 kastrull 1 l (aluminium), 1 kaffepanna 5 l (aluminium), 2 vattenhinkar 15 l, 2 stekpannor (gjutjärn), 1 plättlagg (gjutjärn) och 1 stekgryta (gjutjärn).

Den köksattiralj har i viss utsträckning anskaffats genom styrelsens försvarsbyrå och upplagts i huvudförråden, varifrån den vid behov kan rekvireras.

4. Därest utrymme för erforderliga köksutensilier och proviantförråd icke finnes i reparationstågen medföljande vagnar, får särskild förråds-vagn (småbärig sluten vagn) användas.

5. Bostads-, köks- och verkstadsvagnar, som iordningställas genom styrelsens försvarsbyrås försorg, inrangeras i distriktens tjänstevagnpark

samt målas, märkas och revideras enligt bestämmelserna för tjänstevagnar i övrigt. De märkas dessutom med ordet »Beredskapsvagn».

6. Fördelningsplan för bostads-, köks- och matsalsvagnar meddelas berörda i särskild ordning.

7. Det åligger distriktschef att anskaffa och underhålla bostads-, köks-, matsals- och verkstadsvagnar jämte utrustningseffekter, allt till erforderligt antal.

150. (Reservnr)

Insättande.

Allmänt ianspråktagande.

151. Av distrikt (järnväg) uppsatta reparationsberedskapsenheter samt inom distrikt (järnväg) upplagda förråd av materiel och verktyg få vid behov — jämväl i fred — insättas och tagas i bruk på order av vederbörande sektionsföreståndare (motsvarande).

Är förbindelsen med denne bruten, skall det ankomma på platsbefälet att utan order handla som omständigheterna kräva. Rapport skall därvid snarast insändas till vederbörligt högre befäl.

Vissa av styrelsen uppsatta reparationsberedskapsenheter insättas på order av styrelsen.

Färdighållning.

152. Omedelbart efter »flyglarm» eller »beredskapslarm» eller eljest vid fara för luftanfall skola förberedelser för snabb utryckning av reparationsberedskapsenheterna vidtagas. Personalen samlas till de förut bestämda samlingsplatserna, medförande matsäck, om icke annat meddelas. Utrustning och materiel klargöras för omedelbar användning och personalen uppehåller sig på eller i närheten av samlingsplats i avvaktan på order om utryckning, till dess order från vederbörande sektionsföreståndare (motsvarande) ingår, att färdighållning skall upphöra. I den mån så låter sig göra, må personalen under väntetiden fortsätta med igångsatta arbeten. Sådant arbete bör emellertid icke försena en eventuell utryckning.

Utryckning.

153. Utryckning skall ske på order från vederbörande bansektionsföreståndare (motsvarande), som även meddelar erforderliga närmare föreskrifter om arbetet, befälsförhållandena på arbetsplatsen m m. Vid förbindelseavbrott handlar platsbefälet enligt art 151.

Åtgärder vid gasbeläggning m m på arbetsplats.

154. Märkes gasbeläggning på arbetsplats eller påträffas icke briserad bomb, skall sådan fara avlägsnas av därtill särskilt utbildad personal (art 145), innan arbete utföres.

155. (Reservnr)

Hjälp från (samverkan med) utomstående reparationsorgan.

Grunder.

156. Vid behov kan för reparation av järnvägsanläggningarna vid beredskaps- och krigstillstånd viss hjälp erhållas från verket utomstående reparationsorgan enligt art 157.

Erfordras sådan hjälp, skall hänvändelse göras till styrelsen. Skulle förbindelseavbrott omöjliggöra framställning till styrelsen, äger emellertid distriktschef göra direkt hänvändelse.

Organ.

157: 1. Arbetsavdelning ur Centrala byggnads- och reparationsberedskapen — BRB — kan ställas till järnvägarnas förfogande för arbeten främst av betydelse för riksförsvaret. Skulle förbindelseavbrott omöjliggöra framställning härom genom styrelsen, äger distriktschef att göra direkt hänvändelse genom militärbefälhavare eller försvarsområdesbefälhavare, hos vilka BRB-representanter finnas.

Erhålles arbetshjälp från BRB, är järnväg skyldig att ställa egna resurser (personal, ritningar, arbetsmaskiner, motorfordon, materiel o d) till förfogande för att påskynda arbetets utförande.

2. Styrelsen har träffat avtal med vissa entreprenörer, vilka förbundit sig att vid krig på begäran av järnvägsstyrelsen biträda vissa reparationsberedskapsenheter med såväl yrkeskunnig personal som verktyg för avhjälpande av krigsskador.

Närmare uppgifter härom meddelas berörda i särskild ordning.

3. Efter överenskommelse mellan styrelsen och överbefälhavaren kan militär hjälp ställas till förfogande för reparation av större krigsskador. Saknas förbindelse med styrelsen för att begära sådan hjälp, gör bansektionsföreståndare (motsvarande) direkt hänvändelse till militär- eller försvarsområdesbefälhavare.

4. I vissa fall kan samverkan ifrågakomma med samarbetande kommunikationsverks reparationsberedskapsorgan, t ex statens vattenfallsverk och telegrafverket.

Dylik samverkan organiseras av sektionsföreståndare (motsvarande) vid behov genom hänvändelse till vederbörande verks befäl.

158—169. (Reservnr)

IV. UTRYMNING, UNDA NFÖREL, SPÄRRNING OCH FÖRSTÖRING

Planläggning och utförande.

170: 1. I järnvägsverkskyddet ingående åtgärder för utrymning, undanförel, spärrning och förstöring, vilka kräva planläggning och andra förberedelser samt verkställighet genom linjemyndighets försorg, regleras genom särskilda föreskrifter från styrelsens försvarsbyrå.

Särskilda
föreskrifter.

2. För stationsföreståndare och annat platsbefäl avsedda föreskrifter m m om undanförel och förstöring sammanfattas av sektionsföreståndare (motsvarande) för envar av dem i en skrivelse angående undanförel och förstöring — jämte erforderliga bilagor — vilken utsändes vid beredskaps- och krigstillstånd.

171—179. (Reservnr)